

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Tasa-arvoisen avioliittolain yhteiskunnalliset haasteet

Ponomareva, Natalia

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tasa-arvoisen avioliittolain yhteiskunnalliset haasteet

Natalia Ponomareva
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2017

Laurea-ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeustradenomi

Tiivistelmä

Natalia Ponomareva

Tasa-arvoisen avioliittolain yhteiskunnalliset haasteet

Vuosi	2017	Sivumäärä	64
-------	------	-----------	----

Tiivistelmä

Avioliitto on vanha, perinteinen perheoikeudellinen instituutio ja parisuhdemuoto, jolla on suuri merkitys ihmisille ja yhteiskunnalle. Avioliiton muuttaminen miehen ja naisen välisestä liitosta sukupuolineutraaliksi johtaa perinteisen avioliittokäsitteen sisällön ja merkityksen muuttumiseen. Tämä koskee perhelainsäädännön perusteita.

Työ perustuu vuoden 1929 avioliittolakiin eli vanhaan avioliittolakiin ja tasa-arvoisen avioliittolain esitöihin. Työn tarkoituksena on ollut selvittää tasa-arvoista avioliittolakia liitännäislakeineen. Samanaikaisesti analysoidaan yhteiskunnan vaikutusta lainsäätämismenettelyyn ja selvitetään kirkon näkökulmaa asiaan. Työssä käsitellään avioliittoinstituution asemaa ihmiskunnan historiassa ja sen kehitystä nykypäivään. Työssä yritetään näyttää tasa-arvoisen avioliittolain säätämiseen liittyviä haasteita.

Työ rakentuu Suomessa voimassa olevaan lainsäädäntöön, hallituksen esitykseen, lakivaliokunnan lausuntoon ja mietintöön ja oikeuskirjallisuuteen. Työssä käsitellään avioliittolakia ja lakia rekisteröidyistä parisuhteista, hallituksen esitystä tasa-arvoisesta avioliittolaista ja liitännäislaista. Työssä kiinnitetään huomiota kirkon näkökulmaan ja sen ongelmaratkaisuyrityksiin sekä mediassa syntyneen keskusteluun. Työn ulkopuolelle jää kirkon lopullinen kanta asiaan.

Asiasanat: avioliitto, tasa-arvoinen avioliittolaki, sukupuolineutraali avioliittolaki, rekisteröity parisuhde, sateenkaariperheet, adoptio, Tahdon 2013, Aito 2016

Natalia Ponomareva

The social challenges of equal marriage law

Year	2017	Pages	64
------	------	-------	----

Abstract

Marriage is an old, traditional institution of family-legal relations and a form of civil relations, which is of great importance for people and society. The changes of the institution of marriage between a man and a woman in the sense of the traditional concept of marriage to a gender-neutral position will lead to modification of the content and meaning of marriage. It belongs to the foundations of family law.

The work is based on the 1929 marriage law or the old law of marriage and equal marriage preparation. The purpose of the work was to find out the values of the equal marriage law and related laws. At the same time, the purpose of the work was analysing the impact of society on the legislative process and clarifying the position of the Church on this issue. The work deals with the role of the institution of marriage in the history of mankind and its development to the present day. It is also trying to show the problems that were connected to the creation process of the equal marriage law.

The work is based on the legislation of Finland, the Government's presentation, the opinion of the Committee on law and juridical literature. The work deals with marriage law and the law of registered partnerships, the Government's proposal on the equal marriage law and related laws. The work focuses on the position of the Church on this issue, and the attempt to solve the problem, as well as the discussion which emerged in the media. The final decision of the Church on this issue is omitted in the research.

Keywords: marriage, the equal marriage law, gender-neutral marriage law, registered partnership, rainbow families, adoption, Tahdon 2013, Aito 2016

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
1.1	Sukupuolineutraali avioliitto muualla maailmassa	9
2	Nykyinen lainsäädäntö.....	9
2.1	Historia	10
2.2	Avioliittolain keskeiset periaatteet	15
2.2.1	Oikeus avioliiton solmimiseen	15
2.2.2	Avioliiton esteet.....	16
2.2.3	Vihkiminen	17
2.2.4	Avio-oikeus	17
2.2.5	Mater est -sääntö ja Pater est -oletta	19
2.2.6	Sukunimioikeus	20
2.2.7	Adoptio.....	21
2.2.8	Elatusvelvollisuus	22
2.2.9	Avioliiton päättyminen	23
2.2.10	Omaisuu	25
2.2.11	Lesken asema	26
2.3	Rekisteröity parisuhde	27
3	Uudistettu avioliittolaki	30
3.1	Tahdon 2013 -kampanja	30
3.1.1	Kansalaisaloitteen tavoitteet	32
3.1.2	Käsittely eduskunnassa.....	33
3.2	Lakiehdotukset.....	34
3.2.1	Muutokset avioliittolakiin.....	34
3.2.2	Muutokset rekisteröidyistä parisuhteista annettuun lakiin	39
3.2.3	Muutokset transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettuun lakiin	39
3.2.4	Muutokset nimilakiin	40
3.2.5	Muutokset adoptiolakiin	41
4	Aito 2016.....	42
4.1	Tasa-arvoisen avioliittolain ongelmakohdat	43
5	Kirkon näkemys avioliittolain uudistukseen	45
5.1	Historia.....	45
5.2	Avioliittolain uudistuksen tuomat haasteet.....	46
5.2.1	Yliopistojen professorien asiantuntijalausunnot	48

6	Media	51
7	Johtopäätökset	54
	Lähteet	58
	Kirjalliset lähteet	58
	Viralliset lähteet	59
	Sähköiset lähteet	61

1 Johdanto

Lainsäädäntö takaa ihmiskunnan jäsenille tasa-arvoisuutta, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta lain edessä. Se määrittää yhteiskunnan jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia. Analysoitaessa valtiossa olevaa lainsäädäntöä ja oikeusjärjestelmää voidaan nähdä, miten kansa elää ja minkälaisia aatteita, intressejä ja mahdollisuuksia sillä on. Lainsäädännöstä voidaan päätellä, onko se koko kansaa palveleva eli demokraattista järjestelmää edistävää vai onko sitä kehitetty vain eliitettä varten, esimerkiksi diktatuuria varten.

Yhteiskunnan normaaliin olemiseen ja kehittämiseen tarvitaan jatkuvaa uudistusta, mikä olisi mahdotonta ilman ajantasaista lainsäädäntöä. Nykyiselle yhteiskunnalle on ominaista nopea muuttuminen ja uusien aatteiden edistäminen. Nykymaailman muutokset ja uudistukset voivat lähteä liikkeelle vain yhden ihmisen tahdolla. Esimerkkinä tällaiselle kehitykselle voidaan mainita lainsäädännön uudistaminen kansalaisaloitteen avulla.

Kansalaisaloitelaki (12/2012) on astunut voimaan vuonna 2012. Sen tarkoituksena on antaa kansalaisille mahdollisuuden vaikuttaa lainsäädäntöön. Sen mukaan jokaisella Suomen äänioikeutetulla kansalaisella on oikeus tehdä kansalaisaloite. Kansalaisaloitteella voidaan ehdottaa uutta lakia, muutosta voimassa olevaan lakiin tai ehdottaa olemassa olevan lain kumoamista. Kansalaisaloitelain mukaan kansalaisaloite tulee eduskunnan käsiteltäväksi siinä tapauksessa, kun aloite on kerännyt vähintään 50 000 ihmisten kannatusta kuuden kuukauden aikana kansalaisaloitteen vireille tulopäivästä. Oikeusministeriö ylläpitää tätä varten nettisivuja, joissa voidaan sekä tehdä, että kannattaa aloitteita. Tämä palvelu on maksuton. Ensimmäinen eduskunnan hyväksymä kansalaisaloite on ollut tasa-arvoisen avioliittolain säätämisestä. Sen tarkoituksena on ollut taata kaikille kansalaisille seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta tasa-arvoisuutta avioliittoon liittyvissä asioissa.

Avioliittolaki kuuluu perheoikeuteen, mikä on siviilioikeuden osa-alue. Perheoikeus on olennainen osa jokaisen ihmisen elämänkaarta ja avioliittolaki koskee suurimman osan kansaa. Viimeisin avioliittolaki on säädetty vuonna 1929 ja se on tapahtunut yhteiskuntamuutoksien ansiosta. Nykymaailma ja elämäntavat ovat johtaneet ihmiskunnan aatteiden uudelleen arviointiin.

Lakialoite avioliittolain muuttamisesta tasa-arvoiseksi on tullut vuonna 2013 kansalaisaloitteella. Heti ensimmäisten päivien aikana se on kerännyt suuren määrän ääniä, mikä on osoittanut sitä, että kyseinen asia on erityisen tärkeä ja ajantasainen ja se

huolestuttaa monia ihmisiä. Koko lainsäätämisen prosessin aikana sen ympärillä on ollut paljon keskustelua sekä poliitikkojen, pappien, professorien, että tavallisten kansalaisten keskuudessa.

Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus ovat tapahtuneet eri vaiheiden kautta. Ensin olen valinnut aiheen, eli tutkimuksen kohteena olevan ongelman. Yhteiskunnassa on keskusteltu aktiivisesti uudesta avioliittolaista, joka on aiheuttanut ristiriitaisia mielipiteitä. Alkuvaiheessa olen suunnitellut tutkimusstrategian. Olen päättänyt, että haluan tutkia uudistetun avioliittolain vaikutuksia yhteiskuntaan ja verrata sitä ns. vanhaan avioliittolakiin. Tutkimuksessa olen halunnut pohtia, mikä jää voimaan vanhasta avioliittolaista muuttumattomana ja mitä muutoksia tulee lakiuudistuksen kautta uuteen avioliittolakiin. Tämä on työni tutkimuskysymys. Olen perehtynyt tasa-arvoisen avioliittolain esitöihin eli esimerkiksi hallituksen esitykseen. Tämän lisäksi tutkimuksen kohteena on ollut selvittää eri yhteiskuntaryhmien mielipiteitä tasa-arvoisesta avioliittolaista. Erillisenä kappaleena työssäni käsitellään evankelisluterilaisen kirkon näkökulma tilanteeseen. Kirkon lopullinen päätös samaa sukupuolta olevien pariin vihkimisestä jää kuitenkin työni ulkopuolelle, koska päätöstä ei vielä ole.

Tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt kvalitatiivista aineistoanalyysimenetelmää. Tutkimuksen aineistona on käytetty tieteellisten, oikeudellisten ja lainsäädännöllisten lähteiden rinnalla median lähteitä. Olen halunnut, että tutkimuksen osa-alue, joka käsittelee mediaa, olisi ollut mahdollisimman läheinen tavalliselle ihmiselle, minkä takia olen käyttänyt työssä mm. Iltalehden artikkeleita. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut mm. saada syvällistä näkemystä uudistetusta avioliittolaista. Opinnäytetyössä on käytetty laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen ideana on ymmärtää aihe, tulkita sitä ja luoda mahdollisimman täydellisen kuvan tutkimuksen kohteena olevalle ilmiölle. Laadullisen tutkimuksen lisäksi työssä on käytetty lainopillista tutkimusta, sillä opinnäytetyön tutkimuksen kohteena on ollut voimassa oleva lainsäädäntö.

Suurin osa työstä on tehty vuoden 2016 loppupuolella, jolloin tasa-arvoinen avioliittolaki ei ole vielä astunut voimaan. Uudistuksen myötä avioliittolain (234/1929) nimeä ei ole muutettu, eikä avioliittolakia ole kumottu, keskeisimmät periaatteet ja käsitteet, kuten avioliiton esteet, avioehto, vihkiminen, avioero, elatus jne., ovat jääneet voimaan, lakia on laajennettu koskemaan myös samaa sukupuolta olevia pareja, jotka haluavat solmia avioliiton. Uudistukset takaavat jokaiselle ihmiselle seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta mahdollisuuden avioitua eli takaavat tasa-arvoisemman aseman lain edessä. Työn luvussa 2.2 Avioliittolain keskeiset periaatteet käsitellään ns. vanhan avioliittolain

keskeisimpiä periaatteita, jotka ovat lain uudistuksen jälkeen jääneet voimaan. Opinnäytetyössä on tarkka jako lakien välissä, eli vanha avioliittolaki, joka viittaa avioliittolakiin ennen uudistusta, ja uusi avioliittolaki, eli samanniminen avioliittolaki samalla diaarinumerolla, jossa on uudistuksia vuodesta 2016, jotka ovat astuneet voimaan 1. maaliskuuta 2017. Lakiuudistuksesta puhutaan mm. nimellä uusi avioliittolaki, uudistettu avioliittolaki, tasa-arvoinen avioliittolaki ja sukupuolineutraali avioliittolaki sekä lakiuudistus.

1.1 Sukupuolineutraali avioliitto muualla maailmassa

Lainsäädännön mukaan parisuhteita voidaan jakaa kolmeen muotoon, eli avioliittoon, rekisteröityyn parisuhteeseen ja avoliittoon.¹ Monissa maissa on kuitenkin käytössä rekisteröityjen parisuhteiden sijaan sukupuolineutraali avioliitto. Rekisteröity parisuhde on alun perin kotoisin Tanskasta vuodesta 1989.² Ensimmäisenä sukupuolineutraalin avioliittolain otettiin käyttöön Alankomaissa vuonna 2001.³

Samaa sukupuolta oleva pari voi solmia avioliiton Ruotsissa, Norjassa, Islannissa, Tanskassa, Alankomaissa, Belgiassa, Luxemburgissa, Ranskassa, Espanjassa, Portugalissa, Kanadassa, Argentiinassa, Brasiliassa, Uruguayssa, Etelä-Afrikassa, Uudessa-Seelannissa, Englannissa, Walesissa, Skotlannissa sekä Yhdysvaltojen useissa osavaltioissa, Columbia Districtin alueella, Meksicossa, Mexico Cityssä ja Quantana Roon osavaltiossa. Sen lisäksi samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittoa tunnistaa Israel. Alankomaille kuuluvat Aruba, Curaçao ja Sint Maarten tunnustavat vain Alankomaissa solmitut samaa sukupuolta olevien parien avioliitot.⁴

Saksassa, Itävallassa, Sveitsissä, Irlannissa, Liechtensteinissa, Tšekin tasavallassa, Unkarissa, Sloveniassa, Kroatiaassa, Maltalla, Andorrassa ja Virossa voi solmia rekisteröityjä parisuhteita. Eri maiden rekisteröityjen parisuhteiden lainsäädännössä on kuitenkin eroja, esimerkiksi Ruotsissa jo rekisteröityjen parisuhteiden lainsäädäntö mahdollisti samanlaisen aseman kuin aviopareilla adoption kysymyksissä, kun taas Suomessa rekisteröidyistä parisuhteista annettu laki (950/2001) ei ole sallinut yhteistä adoptiota.⁵

2 Nykyinen lainsäädäntö

Avioliitto instituutiona on tunnettu ympäri maailmaa eri kulttuureissa jo pitkään aikaa. Vanhanaikainen käsitys avioliitosta erottuu paljon nykyaikaisesta käsityksestä. Tämä muutos

---

¹ Nysten 2015, 12.

² Helin 2013, 273.

³ Hakala 2015.

⁴ Mustasaari - Hossa 2014, 9.

⁵ Mustasaari - Hossa 2014, 9.

on suurimmaksi osaksi sidoksissa naisen aseman muutokseen yhteiskunnassa. Ennen kaikkea tähän on vaikuttanut naisen laillinen tasa-arvoisuus miehen nähden, jonka seurauksena hän on saanut päättää itse omasta elämästä erityisesti sivistyksellisestä ja taloudellisesta asemasta. Suomessa ensimmäinen avioliittolaki on säädetty vuonna 1734, ja se on kumottu vuoden 1929 avioliittolailla.

Toisen maailmasodan jälkeen maailma on tarvinnut uusia pelisääntöjä laillisuuden takaamiseksi. Näin on syntynyt Yhdistyneiden kansakuntien ihmisjulistus vuodelta 1948. Ihmisjulistuksen 16 artiklan mukaan: ”Täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe ilman minkäänlaisia rodusta, kansalaisuudesta tai uskonnosta johtuvia rajoituksia. Heillä on yhtäläiset oikeudet avioliittoon, avioliiton aikana ja sen purkamisen jälkeen.”⁶

2.1 Historia

Antiikin Roomassa avioliittoon ei ollut liitetty mitään muodollisia seremonioita, vaan sen solmimisen perustana oli ollut perheen isän tahto. Siihen aikaan avioliitto oli voitu helposti purkaa. Avioliitto oli siis perustunut vain ja ainoastaan osapuolten tahtoon, eikä mitään muodollisia rekisteritoimija oli ollut. Miehillä ns. sallittiin sivusuhteita, mutta perillisinä pidettiin vain niitä lapsia, jotka olivat syntyneet laillisissa liitoissa.⁷

Varhaiskristillisellä ajalla ihmisillä ei ollut mitään tietoja papin suorittamasta kirkollisesta vihkimisestä, mitään nykytapaisia häätilaisuuksia ei ollut, eikä mitään uskonnollista taustaa ollut liitetty häihin. Siihen aikaan sekä naiset keskenään, että miehet keskenään tai toistensa kanssa olivat saaneet solmia avioliittoja. Muinaisessa maailmassa miestenvälisiä ja naistenvälisiä seksuaalisia suhteita pidettiin normaaleina. Niitä ylistettiin ja niistä kirjoitettiin. Jossain kulttuureissa tämäntapaisia suhteita pidettiin johtaneen filosofiseen ja henkiseen valaistumiseen. Esimerkkinä voidaan mainita Antiikin Kreikka, jossa miestenvälisiä suhteita yleistettiin ja kunnioitettiin sekä pidettiin filosofian lähtökohtana.⁸ Tämä ilmiö kuitenkin päättyi, kun keisari Konstantinus Suuri laillisti kristinuskon. Vuonna 380 kristinuskosta tuli valtiuskonto. Valtion uskontona kristinusko alkoi vaikuttaa myös siihen ihmisen elämän osaan, jota aiemmin oli pidetty yksityisasiana, eli seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen.⁹ Kristinuskon omaksuminen ei heti tuonut valtavia muutoksia, vaikka sen avulla alettiin korostaa avioliiton pysyvyyttä, ydinperhe- ja käyttäytymisidealeja,

---

⁶ YK 1948. Ihmisjulistus.

⁷ Pylkkänen 2012, 30.

⁸ Aldrich 2006, 7.

⁹ Utrio 1998, 16.

avioesteitä ja avioeron perusteita, näin naisten ja miesten välinen suhde normalisoitiin.¹⁰ Konstantinus Suuren pojan Konstantinus II aikana oli tullut voimaan laki, jonka perustana oli se, että ainoastaan eri sukupuolta olevat saivat solmia avioliiton, eli samaa sukupuolta olevat avioliitot olivat kiellettyjä kuolemanrangaistuksen uhalla.¹¹

Alkuvaiheessa kristillinen avioliitto ei vaatinut avioliitossa olevalta parilta lisääntymistä. Siihen aikaan kristinusko perusti oman näkemyksensä avioliitosta juutalaiseen, kreikkalaiseen ja roomalaiseen käytäntöön siinä mielessä, että avioliitto katsottiin yhteiskunnalliseksi eikä kirkolliseksi toimeksi.¹² Avioliittoinstituution perustamistarkoituksena oli ollut antaa mahdollisuus yhteiskunnalle valvoa seksuaalisen tarpeen tyydyttämistä.¹³ Kirkko alkoi pitää seksuaalisuutta kuitenkin syntinä, avioliiton tavoitteena ei ollut seksuaalinen nautinto, vaan avioliiton päämääränä oli lasten hankkiminen. Seksuaalisuus avioliitossa oli kirkon mielestä oikea ja hyveellinen tila synnin välttämiseksi ja perillisten saamiseksi.¹⁴

Tuhannen vuoden aikana tilanne muuttui sen ansiosta, että roomalaiskatollinen kirkko loi ihanteellisen aatteen avioliiton ympärillä. Avioliittoa aikovilta alettiin vaatia molempien osapuolien suostumusta. Avioliiton osapuolille oli asetettu velvollisuuksia, eli miehen velvollisuutena oli tullut taloudellinen vastuu ja perheen elättämistä, nainen oli taas velvollinen tottelemaan aviomiestä. Avioeroja ei ollut olemassa.¹⁵ Kirkon mukaan miehet olivat vastuussa vain avioperheestä, muttei avioliiton ulkopuolella olevista lapsista tai heidän äideistään.¹⁶

Naisten asema ihmiskunnassa oli heikko ja alistunut. Raamatun mukaan hän oli miehen omaisuutta, naisen riippuvaisuus miehestä oli erityisen suuri. Siihen aikaan puhuttiin, että ”mies ottaa vaimon ja toisaalta nainen saa miehen”.¹⁷ Oli tavallista, että tyttöjä kihlattiin jo lapsena.¹⁸ Tämä ilmiö oli tyypillistä myös Suomessa, enemmänkin se johtui taloudellisista syistä. Kihlaussopimus tehtiin, kun lapset olivat vielä pieniä, mutta heitä naitettiin vasta kypsyisiän tultua. Lapsettomat aviopuolisot ottivat kasvateiksi sekä tytön, että pojan,

---

¹⁰ Pylkkänen 2012, 30-31.

¹¹ Promerit.net - Arvojen puolesta. Avioliitto (raamatun) historiassa 2014.

¹² Knuuttila 1990, 15.

¹³ Utrio 1998, 108.

¹⁴ Pylkkänen 2012, 32.

¹⁵ Utrio 1998, 108.

¹⁶ Pylkkänen 2012, 33.

¹⁷ Nieminen 1993, 12.

¹⁸ Nieminen 1993, 16.

kypsyyksiän saatua heitä naitettiin keskenään, jotta myöhemmin he saisivat talon perinnöiksi ja jatkaisivat sukua. Tämä oli tavallista Hämeessä, Satakunnassa ja Länsi-Suomessa.¹⁹

Aikoinaan avioliitto oli sukujen välille syntyvä sopimus, jonka perusteella oli taloudellisia ja sosiaalisia seikkoja. Nainen siirtyi isänvallasta aviomiehen valtaan. Kristillinen kirkko ei kuitenkaan halunnut päästä asian sattuman vaaraan, vain alkoi säädellä avioliittoa, järjestää monenlaisia seremonioita, joiden tavoitteena oli vahvistaa liittoa sen taloudellisessa ja sosiaalisessa merkityksessä.²⁰

1700-luvulla koko Euroopassa oli väestön lisääntymisen tarve. Perheitä yritettiin kannustaa lapsien syntymiseen. Suuria lapsiperheitä kunnioitettiin ja kannustettiin erilaisilla tavoilla. Monilapsiset perheet saivat verovapauksia ja etuja.²¹ Seksuaalisuuden valvonta alkoi siirtyä yksityisyyteen 1700-luvulla. Avioliiton ulkopuolisia suhteita alettiin pitää salaisina.²²

1800-luvulla avioliitot olivat järjestettyjä, eli vaimo oli täysin miehensä holhouksessa. Naisen paikka oli kotona. Naisella ei ollut oikeuksia ja siinä tapauksessa, jos nainen oli kapinoinut, mies saattoi kurittaa häntä.²³ Yhteiskunta ja elämäntapa joutuivat Euroopassa ja Länsimaissa murrokseen 1800-luvun lopulla. Ennen sitä elämä oli vaatinut ihmiskunnalta korkeaa syntyvyyttä, väestön lisääntymistä jne. Ajatusmaailma oli kuitenkin muuttunut elämäntapojen ansiosta. Ihmiskunta alkoi kiinnittää enemmän huomiota mukavuuteen ja yksityisyyteen. Tavallisten ihmisten elämän etusijalle tulivat vapauden, veljeyden ja tasa-arvon aatteet.²⁴

Suomessakin alkoi tapahtua mm. naisten asemaan liittyviä muutoksia. Minna Canth oli yksi Suomen näkyvimmistä ja tunnetuimmista henkilöistä, joka taisteli naisten aseman puolesta 1800-luvulla. Hän otti vahvasti kantaa naisten alistuneen asemaan.²⁵ Vuonna 1864 naisen asema Suomessa muuttui, koska säädettiin laki 25 vuotta täyttäneen naimattoman naisen täysivaltaisuudesta.²⁶ Naimattomasta naisesta tuli täysivaltainen 25-vuotiaana ja hän sai itse päättää omaisuudestaan, avioliitostaan jne.²⁷

---

¹⁹ Nieminen 1993, 16.

²⁰ Pylkkänen 2012, 15.

²¹ Nieminen 1993, 46.

²² Pylkkänen 2012, 42.

²³ Nieminen 1993, 12.

²⁴ Utrio 1998, 206.

²⁵ Nieminen 1993, 49.

²⁶ Sisäministeriö 2014, 12.

²⁷ Pylkkänen 2012, 44.

Vuonna 1906 Suomen naiset ensimmäisinä maailmassa saivat täysmittaisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden, mutta naimisissa oleville naisille sallittiin oikeus solmia työsopimuksensa itsenäisesti ilman aviomiehen suostumusta vasta vuonna 1922. Vasta vuonna 1917 siviilivihkiminen tuli lailliseksi Suomessa.²⁸ Vanha avioliittolaki vuodesta 1734 oli voimassa lähes kaksisataa vuotta. Yhteiskuntamuutokset olivat kuitenkin vaatineet avioliittolain muutosta. Avioliittolain työstäminen oli kestänyt lähes kaksikymmentä vuotta.²⁹ Vuonna 1929 säädetyssä avioliittolaissa lakkautettiin aviomiehen edusmiesasema vaimoonsa nähden ja näin ollen puoliset julistettiin oikeudellisesti tasavertaisiksi.³⁰ Avioeroa ei kuitenkaan saatu, kun ainoastaan tietyin edellytyksin, kuten esimerkiksi uskottomuus, sukupuolitauti, pahoinpitely, rikollisuus, mielisairaus, välirikko jne.³¹ Avioliitolla oli siis ennen kaikkea oikeudellinen tarkoitus, sillä haluttiin taata leskelle ja perillisille toimeentulo-oikeuden miehen kuoltua.³²

Avioliittolaki säädettiin Suomessa vuonna 1929. Se astui voimaan kuitenkin vasta vuonna 1930. Avioerojen määrä oli kasvanut 1960-luvulla. Suomessa, kuten Ruotsissakin, alettiin luopua avioliittoon liittyvästä ihannemallista. Oli alettu miettiä, että avioliittoihin ja perhe-elämään liittyvistä pakottavista sääntelyistä oli ollut enemmän haittaa ja niistä oli päästävä eroon. Myös abortin ja ehkäisyvälineiden parempi saatavuus oli vaikuttanut tähän.³³

Suomessa aloitettiin etsimään oikeudellista muotoa samaa sukupuolta olevien parien yhdenvertaisuuden ja oikeusturvakysymysten ratkaisemiseen 1990-luvulla. Asia tuli esille ensimmäisen kerran, kun silloinen oikeusministeri Tarja Halonen asetti komitean pohtimaan erilaisten perhemuotojen yhdenvertaista kohtelua lainsäädännössä.³⁴

Vuonna 1929 säädetyssä avioliittolaissa oli otettu huomioon kaikki siinä hetkellä ajantasaisina olevia avioliittoon liittyviä seikkoja, kuten kihlaus, avioesteet, kuuluttaminen, vihkiminen, puolisoitten oikeussuhteet, puolisoitten omaisuus, avioehtosopimukset sekä puolisoitten väliset lahjat, perheen elatus, puolisoitten velat, avioliiton purkaminen, avioliiton peruuttaminen, avioero, omaisuuden ositus, osituksen toimittaminen ja elatusoikeuden turvaaminen.

Vuoden 1929 avioliittolaki tuli voimaan 1. tammikuuta 1930. Avioliittolain voimaantulosta (235/1929) annetulla lailla kumottiin vuoden 1734 laki naimiskaaresta, perintökaaren 8 luvun

---

²⁸ Pylkkänen 2012, 53.

²⁹ Hannula 1929, 40.

³⁰ Hannula 1929, 43.

³¹ Hannula 1929, 47.

³² Hannula 1929, 45.

³³ Pylkkänen 2012, 92.

³⁴ Pylkkänen 2012, 95.

1-6 §, vuoden 1889 aviopuolisojen omaisuus- ja velkasuhteista annettu laki sekä asetus avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä, joka tuli voimaan vuonna 1917. Sen lisäksi kumottiin muut määräykset, jotka olivat ristiriidassa avioliittolain säännösten kanssa.

Yhteiskunta oli muuttunut niin, että avioliittolakia oli muutettava. Vuonna 1948 asumuseroon liittyvät kysymykset alkoivat käsitellä eduskunnassa. Vuodesta 1970 vuoteen 1983 käsiteltiin mm. seuraavat aiheet, kuten ero ilman avioeroperusteita, välitön ero, jos molemmat puolet olivat yhtä mielisiä, 6 kk harkinta-aika jne. Vasta vuonna 1988 avioliittolaki uudistettiin. Uudistetun lain perusteella avioeron saaminen helpottui, luovuttiin avioeroperusteista, mutta pikaeroa ei kuitenkaan hyväksytty. Siinä aikana avioliittolain uudistamisen myötä avioerojen määrä oli noussut äkillisesti ja oli toistaiseksi pysynyt samoissa asteikoissa.

Vuodelta 1929 oleva avioliittolaki on suurimmaksi osaksi säädetty uudestaan eri vuosien lakimuutoksilla. Koskemattomiksi ovat jääneet ainoastaan muutamat lakipykälät. Voidaan todeta, että lain uudistamistyö on yhteiskunnan kannalta tärkeä vaatimus, sillä se takaa lainsäädännön ajankohtaisuuden. Vuonna 1929 säädetty avioliittolaki on ollut aikoinaan tasa-arvoinen siihen yhteiskunnan vaatimuksien nähden. Lakia on uudistettu moneen kertaan. Näyttää siitä, että kansalaisaloitteen saapuminen eduskunnan käsittelyyn antaa kuitenkin ymmärtämään, ettei vuoden 1929 avioliittolaki enää palvele yhteiskunnan vaatimuksia, eikä ole sen mielestä enää tasa-arvoinen.

Homoseksuaalisuus oli ollut muinaisesta maailmasta saakka tuttu käsite ja aikoinaan sitä oli pidetty normaalina ilmiönä. Kirkon aseman vakaantumisen jälkeen homoseksuaalisia suhteita oli alettu pitää tabuna ja niitä alettu salata. 1900-luku oli tuonut paljon muutoksia tuttuun ja perinteelliseen elämän tapaan ja kulttuuriin. Toisen maailman sodan jälkeinen maailma oli muuttunut vielä enemmän. 1950-luvulla esimerkiksi Pariisissa, Kööpenhaminassa ja Amsterdamissa homoseksuaalisia suhteita ei enää salattu.³⁵ Vaikka 1960-luvun seksuaalinen vallankumous oli tuonut suuria muutoksia homo- ja lesbopareille, se ei kuitenkaan vaikuttanut länsimaiden sukupuoli-ideologiaan, jonka mukaan seksuaalisuuden perustana oli ollut biologinen puoli. Siihen aikaan käsitys miesten ja naisten välisistä eroista oli jäänyt samanlaiseksi, kun 1700-luvulla.³⁶ Eräissä maissa homoseksuaalisuuden sosiaalinen syrjintä oli jatkunut.³⁷

---

³⁵ Hekma 2006, 333.

³⁶ Hekma 2006, 363.

³⁷ Hekma 2006, 346.

2.2 Avioliittolain keskeiset periaatteet

Suomen avioliittolaki on astunut voimaan 1.1.1930. Sitä on kuitenkin muutettu useita kertoja sen jälkeen. Muutokset ovat olleet hyvin olennaisia. Avioliittolaki on jo 86 vuotta vanha, siitä huolimatta se ei ole ollut ristiriidassa mihinkään kansainvälisen sopimuksen kanssa. Niin kuin aiemmin on mainittu ns. vanha avioliittolaki ei ole itseasiassa kumottu, vaan siihen on tehty lakiuudistuksia, joiden ansiosta laki ulottuu 1. maaliskuuta 2017 alkaen myös samaa sukupuolta oleviin pareihin, jotka haluavat joko muuttaa parisuhteita avioliitoksi tai solmia avioliiton.

Vuoden 1929 avioliittolain eli vanhan avioliittolain mukaan avioliitto on kahden eri sukupuolta olevan henkilön liitto. Uudistetun avioliittolain mukaan avioliitto on kahden henkilön liitto, eli uudistettu avioliittolaki ei tee eroa sukupuolen perusteella. Avioliittolain mukaan puoliset ovat yhdenvertaisia keskenään, minkä lisäksi molemmat ovat elatusvelvollisia sekä toistensa kohti, että lapsensa kohti. Puolisoiden on osoitettava luottamusta toistensa kohti ja toimiva yhteisesti perheen hyväksi. Avioliitossa olevien puolisoitten velvollisuutena on mm. turvata lapsille tasapainoista kehitystä ja hyvinvointia.³⁸ Tämä periaate sisältyy myös uuteen avioliittolakiin.

2.2.1 Oikeus avioliiton solmimiseen

Jokaisella oikeustoimikelpoisella ihmisellä on oikeus avioliiton solmimiseen. Sitä takaavat sekä paikallinen lainsäädäntö, että kansainväliset sopimukset. Yhdistyneiden kansainkuntien Ihmisoikeusjulistuksen mukaan perheellä on oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan, sillä se on luonnollinen osa ihmiskunnan elämää. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen mukaan ”avioliittoiässä olevilla miehillä ja naisilla on oikeus mennä avioliittoon ja perustaa perhe tämän oikeuden käyttöä sääntelevien kansallisten lakien mukaisesti”.³⁹ Sen lisäksi esimerkiksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 9 artiklan mukaan jokaisen ”oikeus solmia avioliitto ja oikeus perustaa perhe taataan tämän oikeuden käyttöä sääntelevien kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti”.⁴⁰

Suomen perustuslaissa (731/1999) ei ole erikseen säädetty avioliitto-oikeudesta, mutta Suomi on sitoutunut noutamaan monia kansainvälisiä sopimuksia, joissa tämä erityissäännös on ilmaistu. Yksi niistä on Suomen vuonna 1964 allekirjoittama Yhdistyneiden kansainkuntien avioliittoa koskeva yleissopimus. Tässä sopimuksessa erityisesti korostetaan avioliittoon

---

³⁸ Suojanen ym. 2015, 415.

³⁹ Kangas 2012, 214.

⁴⁰ Euroopan yhteisö 2000. 2000/C 364/01 2000, 10.

aikovien ihmisten vapaa tahtoa. Sen mukaan ”mitään avioliittoa ei voida laillisesti solmia ilman osapuolten täyttä ja vapaaehtoista suostumusta, mikä heidän tulee henkilökohtaisesti ilmaista asianmukaisen julkisen ilmoituksen jälkeen ja vihkimään oikeutetun viranomaisen sekä todistajien läsnä ollessa”.⁴¹

Suomessa ei saa eikä ole mahdollista pakottaa ketään avioliittoon vastoin hänen omaa tahtoa. Suomen perustuslain 2 luvun 6 §:n mukaan ”ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.”

2.2.2 Avioliiton esteet

Ennen avioliiton pätevää solmimista on saatava todistus siitä, ettei ole avioliiton solmimisen esteitä. Todistuksen myöntää joko maistraatti tai evankelisluterilaisen tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta. Todistuksen voimassaoloaika on neljä kuukautta sen antamisen jälkeen.⁴²

Avioliittolain 2 luvussa ja rekisteröidyistä parisuhteista annetussa laissa on lueteltu lainsäädännön asettamat esteet. Sama periaate löytyy uudistetun avioliittolain 2 luvusta. Pääsäännön mukaan avioliittoon ei saa mennä, ennen kuin täyttää kahdeksantoista vuotta. Säännöstä on kuitenkin poikkeus. Oikeusministeriö voi antaa erityisluvan avioliiton solmimiseen myös alle kahdeksantoista vuotiaalle. Esiaviolliset raskaudet ja tahto antaa syntyvälle lapselle aviolapsen asema ovat perusteita hakea poikkeusluvan.⁴³

Toisena avioliitoesteenä on voimassa oleva avioliitto tai rekisteröity parisuhde. Sen lisäksi esteenä voidaan pitää läheinen sukulaisuus. Lähisukulaisina pidetään omat vanhemmat tai muut suoraan takenevassa polvessa olevat sukulaiset, tai omat lapset, tai muut suoraan etenevässä polvessa olevat sukulaiset, sisarukset tai puolisisarukset, ottovanhemmat tai ottolapset, henkilöt, joista toinen on toisen veljen tai sisaren jälkeläinen. Oikeusministeriö voi kuitenkin myöntää erikoisluvan avioliitolle sellaisten henkilöiden väliselle liitolle, joita toinen on toisen veljen tai sisaren jälkeläinen.⁴⁴

Naimisiin aikovan parin on kirjallisesti pyytävä esteiden tutkinta ja kirjallisesti vakuuttava, ettei avioliiton esteitä ole. Hakemuksessa on ilmoitettava aikaisemmista avioliitoista ja

---

⁴¹ Kangas 2012, 214.

⁴² Karttunen ym. 2015, 716.

⁴³ Karttunen ym. 2015, 716.

⁴⁴ Karttunen ym. 2015, 716.

rekisteröidyistä parisuhteista. Väärän tiedon antaminen viranomaiselle on rikoslain (39/1889) mukaan rangaistava.⁴⁵ Rikoslain 16 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan väärän tiedon antaminen viranomaiselle johtaa sakkoon tai vankeusrangaistukseen, joka on enintään kuusi kuukautta.

2.2.3 Vihkiminen

Vihkimistä käsittää avioliittolain 4 luku, joka on edelleen voimassa lakiuudistuksen jälkeen. Avioliitto solmitaan vihkimällä, joko evankelisluterilaisessa tai ortodoksisessa kirkkokunnassa tai maistraatissa. Kirkollisen vihkimisen toimittaa aina pappi. Siviilivihkimisen toimittaa maistraatin päällikkö, henkikirjoittaja ja maistraatissa työskentelevä julkinen notaari, käräjännotaari, jolla on toimivalta suorittamaan vihkimisiä, laamanni, käräjätuomari ja käräjäviskaali.⁴⁶

Ennen vihkimistä molempien kihlakumppanin on todistettava henkilöllisyyttä todistajien läsnä ollessa vihkijälle. Todistajien on oltava koko vihkimisen ajan paikalla. Tästä on olemassa poikkeus, jos todistajia ei kuitenkaan ole ja vihkimistä on suoritettu, avioliittolain mukaan vihkiminen on kuitenkin pätevä. Lain ja vihkimiskäytännön mukaan molemmilta kihlakumppanilta on tiedusteltava heidän omaa tahtoa solmia avioliittoa, jotta vihkiminen on pätevä ja astuu voimaan, molempien kihlakumppanin on vastattava myönteisesti.⁴⁷

Vihkiminen voi olla myös mitätön eri perusteista. Yksi niistä on, jos kihlakumppanit ovat antaneet vihkijälle väärät henkilötiedot. Toinen syy mitättömälle vihkimiselle on se, että vihkijällä ei ole ollutkaan vihkimisoikeutta. Kolmas syy on, jos vihkiminen ei ole toimitettu määrämuodon mukaan. Vihkijä voi myös kieltäytyä vihkimisestä, jos hän huomaa, että kihlakumppani on huumausaineiden vaikutuksessa tai häiriintyneessä mielentilassa. Tämä voi tapahtua ainoastaan siinä tilanteessa, jos voidaan päätellä, ettei kihlakumppani ymmärrä avioliiton merkitystä. Suomessa joukkovihkiminen ei ole sallittu.⁴⁸

2.2.4 Avio-oikeus

Avioliiton varallisuusjärjestelmä koostuu omaisuuden erillisysperiaatteesta, velkojen erillisyydenperiaatteesta, nimiperiaatteesta, luottamusperiaatteesta, avio-oikeudesta ja elatusvelvollisuudesta. Kaikki kyseiset periaatteet ovat myös uudistetussa avioliittolaissa. Omaisuuden erillisysperiaate tarkoittaa sitä, että ennen avioliiton solmimista hankittu omaisuus kuuluu vihkimisen jälkeen edelleen sille puolisolle, kenen omistuksessa omaisuus on

---

⁴⁵ Karttunen ym. 2015, 716.

⁴⁶ Karttunen ym. 2015, 717.

⁴⁷ Kangas 2013, 244.

⁴⁸ Kangas 2013, 244.

ollut. Velkojen erillisysperiaate pohjautuu omaisuuden erillisysperiaatteen ideaan. Sen mukaan toinen aviopuoliso ei ole vastuussa toisen aviopuolison veloista, joita hän on hankkinut ennen avioliittoa tai sen aikana. Tästä on kuitenkin poikkeus, jos kyseessä on tilanne, kun puoliset ottavat velan, jota on käytetty elatukseen, esimerkiksi lapsen kasvatukseen, yhteisiin tai henkilökohtaisiin tarpeisiin. Nimiperiaate tarkoittaa siitä, että omaisuus kuuluu sille henkilölle, kenen nimiin se on aikoinaan hankittu. Luottamusperiaate on kovassa sidonnassa nimiperiaatteeseen. Sen mukaan toiselle puolisolalle kuuluvaa omaisuutta eli hänen nimiin hankittua omaisuutta voidaankin pitää yhteisomistuksessa olevana, jos pystytään näyttämään toteen, että omaisuudella olisi yhteishankintatarkoitus.⁴⁹

Avioliittolain 35 §:n 1 momentin mukaan avioliittoon kuuluu aviovarallisuusosoikeus, jonka keskeisenä käsitteenä on avio-oikeus. Se tarkoittaa oikeutta toisen omaisuuteen. Avioliittolain perustana on omaisuuden erillisysperiaate. Avio-oikeus ei kuitenkaan perustu lahjaan, vaihtoon, kauppaan tai perintöön.⁵⁰

Avio-oikeus alkaa vihkimisestä ja se ulottuu jopa ennen avioliiton solmimista hankittuun ja kertyneeseen omaisuuteen, esimerkiksi ansiotulot ja saadut perinnöt. Avioliiton solmimisen jälkeen omaisuus, joka on ollut puolisojen hallussa ennen vihkimistä, on edelleenkin heidän oma omaisuutensa siihen mennessä, kunnes avioliitto päättyy avioeroon tai jonkun puolison kuolemaan. Tässä tapauksessa, jos puolisojen kesken ei ole ollut avioehtosopimusta, omaisuus jaetaan puolittamisperiaatteella.⁵¹

Avioehtosopimus voi koskea sekä ennen avioliiton solmimista puolisojen hallussa olevaa omaisuutta, että avioliiton aikana hankittua omaisuutta. Avioehtosopimus tehdään kirjallisessa muodossa. Sopimus on pätevä ainoastaan siinä tapauksessa, jos määrämuotovaatimukset, jotka ovat kirjattu laissa, ovat suoritettu. Avioehtosopimus on oltava päivätty, allekirjoitettu ja kahden esteettömän henkilön oikeaksi todistettu. Avioehtosopimus on rekisteröitävä maistraatissa, jolloin se tulee voimaan. Sopimus ei pysty rekisteröimään tai muuttamaan, silloin kun avioliitto on jo purkautunut tai avioero on tullut vireille.⁵²

Avioliittolain 41 §:n mukaan avioehtosopimus on solmittava joko ennen avioliittoa tai sen aikana, sitä ei kuitenkaan saa solmia tai muuttaa avioeron vireillä ollessa.

Avioehtosopimuksen lisäksi omaisuuden osituksen piiristä voi poistaa omaisuutta, joka on

---

⁴⁹ Karttunen ym. 2015, 723-724.

⁵⁰ Kangas 2013, 282.

⁵¹ Karttunen ym. 2015, 723.

⁵² Karttunen ym. 2015, 727-728.

lahjakirjan, testamentin tai henkilövakuutuksen tekijän edunsaajamääräyksessä määrännyt, ettei avio-oikeus ulottu näiden asiakirjojen perusteella saatuun omaisuuteen⁵³.

2.2.5 Mater est -sääntö ja Pater est -olettaja

Avioliittoon kuuluu myös vanhemmuus. Tällä hetkellä yhteiskunnassa tunnetaan kahden tyyppistä vanhemmuutta, eli sosiaalista ja biologista vanhemmuutta. Sosiaalinen vanhemmuus perustuu lapsen ja aikuisen välillä oleviin tunnesuhteisiin, eli heidän välillä ei välttämättä ole sukulaissuuhdetta. Biologinen vanhemmuus eroaa sosiaaliselta vanhemmuudelta siinä suhteessa, että biologinen vanhemmuus on sukulaissuhde lapsen ja vanhemman välillä suoraan kahdessa alenevassa polvessa. Usein miten biologinen vanhempi on samalla lapsen sosiaalinen vanhempi.⁵⁴

Mater est -säännön mukaan lapsen synnyttäjä on aina automaattisesti lapsen äiti. Vaikka Suomessa ns. kohdunvuokraus ei ole sallittu, tapauksia on olemassa, joten Mater est -sääntö pätee tässäkin tapauksessa. Tämän takia sijaissynnyttäjästä tulee automaattisesti lapsen äiti riippumatta siitä, että hedelmöitynyt munasolu olisi luovutettu tai sijaissynnyttäjän oma. Lapsi kuitenkin saadaan juridisesti siirrettyä toiseen perheeseen adoptioratkaisulla.⁵⁵

Pater est -olettaja eli isyysolettama perustuu isyyslakiin. Isyyslaki (11/2015) sääntelee miehen ja lapsen välisiä sukulaissuhteita. Isyyslain 2 §:n mukaan aviomies on aina lapsen isä, kun lapsi on syntynyt avioliiton aikana. Aviomiestä pidetään lapsen isänä myös seuraavassa tapauksessa, kun avioliitto on päättynyt miehen kuoleman vuoksi ennen lapsen syntymää, ja lapsi olisi voinut tulla siitetyksi ennen aviomiehen kuolemaa. Toisaalta jos ennen lapsen syntymää lapsen äiti on ehtinyt mennä naimisiin toisen miehen kanssa, lapsen isäksi tulee uusi aviomies.⁵⁶

Isyyden selvittäminen on tarpeen, jos lapsi on syntynyt avioliiton ulkopuolella. Sen lisäksi isyyden tunnistamista voidaan vaatia, vaikka lapsi olisi aviolapsi. Isyyslain 16 §:n mukaan mies voi tunnustaa isyyttä jo ennen lapsen syntymää ilmoittamalla olevansa lapsen isä. Ilmoituksen voidaan tehdä neuvolassa henkilökohtaisesti tulevan äidin läsnä ollessa terveydenhoitajalle tai kättilölle. Sen lisäksi lapsella ennalta tunnustetulla miehellä on mahdollisuus peruuttaa isyyttä 30 päivän kuluessa lapsen syntymästä. Isyyden tunnistamista voidaan tehdä myös lastenvalvojalla. Isyyttä voi tunnistaa ainoastaan äidin kotikunnalla. Niissä tapauksissa, jos

---

⁵³ Karttunen ym. 2015, 727-728.

⁵⁴ Kangas 2012, 39.

⁵⁵ Kangas 2012, 44.

⁵⁶ Kangas 2012, 44.

lapsen äiti on kuollut tai hänellä ei ole kotipaikkaa Suomessa, isyyden selvittämistä hoitaa sen kunnan lastenvalvoja, jossa lapsi asuu.⁵⁷

Aikaisemmin äidillä on ollut oikeus kieltää isyyden selvittämistä. Isyyslainuudistuksen jälkeen äidillä ei ole enää oikeutta vastustaa isyyden selvittämistä. Tällä periaatteella vahvistetaan lapsen oikeutta tietää omat biologisensa vanhempansa ja taataan lapselle perillisen aseman. Lastenvalvojalla on velvollisuus selvittää isyyttä, vaikka lapsi on jo täyttänyt 15 vuotta, tämä velvollisuus päättyy, kun lapsi täyttää 18 vuotta. 15 vuotta täyttänyt lapsi on oikeutettu kieltää isyyden selvittämistä.⁵⁸

2.2.6 Sukunimioikeus

Nimilain (694/1985) 3 luku, joka määrittää oikeudesta ottaa puolison sukunimeä, ei muutu avioliittolain uudistuksen myötä, joten se ulottuu myös samaa sukupuolta oleviin pareihin. Ennen avioliiton solmimista kihlakumppanit päättävät, haluavatko he muuttaa sukunimen, ottaa yhteisen sukunimen ja kenen kihlakumppanin sukunimen he ottavat. Yhteiseksi sukunimeksi voidaan ottaa jommankumman kihlakumppanin sukunimen, joka molemmilla heistä oli viimeksi naimattomana ollessa. Sen lisäksi heillä on oikeus kaksoisnimeen. Kihlakumppanien on ilmoitettava vihkijälle sukunimen vaihdosta ennen vihkimistä. Yhteisen sukunimen valinnan periaate perustuu suurimmaksi osaksi valinnanvapauteen. Siinä tapauksessa, jos kihlakumppanilla ei ole yksimielisyyttä sukunimen valinnasta tai he eivät halua luopua aikaisemmasta sukunimestä, molemmilla on oikeus säilyttää entistä sukunimeä. Sen lisäksi puolisoilla on oikeus säilyttää ja tuoda uuteen avioliittoon aikaisemmasta avioliitosta jäänyttä sukunimeä, tätä periaatetta kutsutaan myös nimiperinnöksi.⁵⁹

Suomessa ei kuitenkaan ole sallittu valita yhteiseksi sukunimeksi sen sukunimen, jonka jompikumpi puolisoista on saanut entisestä avioliitosta. Tämä ei kuitenkaan koske avioliittoa, joka on solmittu muissa maissa. Suomen viranomaisella ei ole velvollisuutta eikä oikeutta puuttua asiaan.⁶⁰

Kaksoisnimen periaatteen mukaan puolisoilla on oikeus sukunimestä yksimielisinä ollessa valita jommankumman puolison sukunimeksi ns. yhdistelmäimen. Näin ollen joku puolisoista päättää ottaa käyttöön ennen omaa sukunimeä puolisonsa sukunimen. Nimilaki on tässä

---

⁵⁷ Kangas 2012, 44.

⁵⁸ Silvola 2015.

⁵⁹ Kangas 2012, 235.

⁶⁰ Kangas 2012, 236.

suhteessa tasavertainen eli sekä miehellä, että naisella on oikeus vaihtaa sukunimen puolison sukunimeksi.⁶¹

Avioliiton aikana puolisollla on oikeus ilmoittaa maistraatille, että hän haluaa ottaa käyttöönsä kaksoisnimen. Sen lisäksi kihlakumppanilla on oikeus ottaa käyttöönsä kokonaan uuden sukunimen, joka esimerkiksi muodostetaan puolisoiden entisistä sukunimistä. Näin ollen he säilyttävät osan omasta sukunimestä. Avioeron yhteydessä molemmilla puolisollla on oikeus palata entiseen sukunimeen, joka hänellä on ollut naimattomana ollessaan.⁶²

2.2.7 Adoptio

Adoptio tunnetaan jo vuosituhansien ajan. Aiemmin adoption tarkoituksena ei sinänsä ole ollut lapsen suojelun ja hyvinvoinnin edistäminen, vaan sillä on taattu itselleni suvun nimenjatkajan ja omaisuuden perijän, jos aviopuolisot eivät ole pystyneet saamaan yhteistä lasta. Siihen aikaan adoption mahdollisuutta on käytetty mm. silloin, kun aviomies on halunnut legitimoida avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen asemaa.⁶³

Ensimmäinen maailmansota on muuttanut adoption näkemystä. Sodan jälkeen maailmassa on jäänyt paljon orpolapsia. Adoptiolaki on ollut tarpeen, koska esille on tullut kaksi ongelmaa, eli lasten kasvatustavastuu ja orpolapsen perintöasioiden huoltovastuun määrittäminen. Lapsenetua on alettu pitää ensisijaisena.⁶⁴

Ensimmäinen ns. adoptiolaki eli ottolapsilaki (208/1925) on säädetty vuonna 1925, jonka jälkeen siitä on vaihdettu vuonna 1980 ja 1985. Uusin adoptiolaki (22/2012) on vuodelta 2012. Uudistettu avioliittolaki takaa samaa sukupuolta oleville aviopareille adoptiolain kaikkia oikeuksia ja velvollisuuksia, kuten tavallisilla aviopareilla on jo ollut. Nykylainsäädännön mukaan tärkeimpänä on lapsen edun edistäminen.⁶⁵

Ensimmäinen laki, joka on sallinut lapsen ottamisen toiseen perheeseen, on perustunut ns. heikon adoption periaatteelle. Tämä on tarkoittanut sitä, että ottolapsen ja hänen biologisten vanhimpiensa välistä suhdetta ei ole katkaistu. Tämän johdosta ottolapsi on mm. säilyttänyt perintöoikeuden sekä biologisten, että ottovanhimpiensa jälkeen.⁶⁶

---

⁶¹ Kangas 2012, 237.

⁶² Karttunen ym. 2015, 736.

⁶³ Kangas 2012, 78.

⁶⁴ Kangas 2012, 79.

⁶⁵ Kangas 2012, 79.

⁶⁶ Kangas 2012, 79.

Laki lapseksi ottamisesta (32./1979) on ollut vuodelta 1980 ja sen ansiosta lapsi on saanut vahvan adoption. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen suhde biologisiin vanhempiin on ollut mahdollista katkaista. Vahvan adoption saamisen edellytyksenä on ollut ottovanhemman hakemus ja ottolapsen antama suostumus siirtämisestä heikosta adoptiosta vahvan adoption järjestelmään. Tällä hetkellä nämä ottolapset ovat edelleenkin heikon adoption asemassa, ellei sitä ole jo vuodesta 1980 siirretty vahvan adoption järjestelmään. Heidän on itse haettava vahvaan adoptioon uuden adoptiolain mukaan.⁶⁷

Vuoden 1985 laki lapseksi ottamisesta (153/1985) on myös perustunut vahvan adoption periaatteelle. Poikkeuksena ovat olleet kuitenkin tilanteet, joissa puoliso ottaa lapseksi puolisonsa lapsen. Tässä tapauksessa juridinen suhde biologisen vanhemman ja lapsen välillä ei katkaistu. Lain uudistamisen tarkoituksena on lisätä lakiin kansainvälisiä säännöksiä.⁶⁸

Vuonna 2012 on säädetty laki, jonka nimeksi on tullut adoptiolaki. Lain säätämisen tarkoituksena on ollut edistää lapsen etuja. Adoptiolain 2 §:n mukaan adoption tarkoituksena on pidettävä ensisijaisesti lapsen kannalta tärkeitä asioita, turvata pysyvä perhe sekä tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapselle, joka ei voi kasvaa omassa perheessään.⁶⁹

Avioliittolain uudistamisen myötä myös adoptiolaki alkaa ulottua samaa sukupuolta oleviin aviopareihin, joille tulee oikeus samanaikaiseen adoptioon. Ennen 1.3.2017 samaa sukupuolta olevat perheet ovat voineet adoptoida lapsen vain ns. vuorotellen. Tämä tarkoittaa sitä, että ensin lapsen adoptoi toinen puolisoista ja vasta sen jälkeen, kun hän on saanut myönteisen päätöksen, toinen puoliso voi ryhtyä adoptioprosessiin, mikä on sekä lapsen edun vastaista, että adoptiovanhemmille rankkaa ja aikaa vievää prosessi.⁷⁰ Avioliittolain uudistus takaa samanaikaisen adoption vain aviopareille, joten parisuhteissa edelleen olevilla pareilla ei ole samanaikaista adoptio-oikeutta.

2.2.8 Elatusvelvollisuus

Avioliiton ideaan kuuluu molempien puolisoitten yhteisten ja henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttäminen. Avioliitto rakentuu puolisoitten yhdenvartaisuuteen ja itsenäisyyteen.⁷¹ Avioliittolain 33 §:n mukaan avioliitto ei rajoita puolisoitten sopimusoikeutta. Tämä periaate on voimassa avioliittolain uudistuksen myötä. Molemmilla puolisoilla on elatusvelvollisuus

---

⁶⁷ Kangas 2012, 79.

⁶⁸ Kangas 2012, 79.

⁶⁹ Kangas 2012, 80.

⁷⁰ Kangas 2012, 92.

⁷¹ Kangas 2012, 230.

toisiaan kohti, eikä sitä pystytä kumoamaan millään sopimuksella. Aviopuolisoiden velvollisuuksiin kuuluu ilmaista keskinäistä luottamusta ja toimia yhteisesti perheen hyväksi. Avioliittolain 2 §:n mukaan aviopuolisoiden oikeuksiin kuuluu oikeus päättää osallistumisesta perheen ulkopuolella olevaan toimintaan ja ansiotyöhön. Elatusvelvollisuus alkaa vihkimisestä. Elatusvelvollisuuden pääperiaatteena on taata molemmille puolisolle samanlaisen elintason heidän tulostaan ja varoistaan riippumatta. Elatusvelvollisuuden perustana on molempien puolisoitten osallistuminen perheen yhteiseen talouteen ja puolisoitten elatukseen kykyjensä mukaan.⁷²

Elatusvelvollisuus jatkuu aina avioeron astumisen voimaan saakka. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomioistuimien voi pakottaa laiminlyövä puoliso maksamaan toiselle puolisolle elatusapua myös silloin, kun he asuvat erillään. Tämä periaate pätee myös silloin, kun toinen puolisoista on laitoshoidossa.⁷³ Avioliittolain 48 §:n mukaan avioero ei välttämättä vapauta elatusvelvollisuudesta, eli tuomioistuimien voi määrätä toisen puoliso elatusvelvolliseksi, jos toisella puolisollla on elatustarve. Tämä tilanne voi tulla vastaan, jos elatusapua tarvitsevan puolisoitten muut olosuhteet ja elatusvelvollisen maksukyky huomioon ottaen tämä on kohtuullista molempien puolisoitten näkökulmasta.⁷⁴

2.2.9 Avioliiton päättyminen

Avioliittolaissa on oma osio yhteiselämän lopettamisen varalle. Tämä periaate säilyy muuttumattomana uudistetussa avioliittolaissa. Yhteiselämän lopettamista koskeva vaatimus voidaan esittää tuomioistuimelle, kun avioliitto on voimassa, avioeroa koskevassa oikeudenkäynnissä tai avioeron voimaan astumisen jälkeen. Se voidaan hakea joko yksin tai yhdessä. Avioliittolain 24 §:n mukaan tuomioistuimien voi päättää puolisoitten asumisesta ja irtaimen omaisuuden käytöstä. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomioistuimien voi ensinnäkin päättää, kenellä on enemmän tarvetta jäädä asumaan yhteiseen kotiin. Tässä tapauksessa ei oteta huomioon omistusoikeutta eikä avioehto. Sen lisäksi tuomioistuimien voi velvoittaa jonkun puoliso muuttamaan pois yhteisestä kodista ja samalla oikeuttaa toista puolisoa käyttämään hänen irtaimistoa. Kyseistä tuomioistuimen päätöstä voidaan panna käytäntöön heti riippumatta muutoksenhausta.⁷⁵

Eri maiden avioerojärjestelmät voivat rakentua erilaisten periaatteiden varaan. Useimmat niistä ovat syyllisyys-, väliensuostus- ja irtisanomisperiaate. Aiemmin myös Suomen

---

⁷² Kangas 2012 230.

⁷³ Kangas 2012, 231.

⁷⁴ Karttunen ym. 2015, 725.

⁷⁵ Karttunen ym. 2015, 722.

avioliittojärjestelmä on rakentunut syyllisyysperiaatteeseen. Tämä tarkoittaa siitä, että avioeroa on mahdollista saada ainoastaan, jos toinen puoliso syyllistyy esimerkiksi sukupuolitaudin tarttumiseen. Nykylainsäädäntö perustuu valinnanvapauteen, mikä tarkoittaa sitä, että puoliso voi hakea avioeroa ilman mitään syytä riippumatta siitä, kuinka kauan vihkimisestä on kuulunut aikaa.⁷⁶

Avioero voidaan hakea yhdessä tai yksin. Puolisolla on oikeus toisen puolison tahdosta riippumatta saada avioeroa. Avioerohakemuksen voi laittaa vireille yksi puolisoista tai puoliset yhdessä. Harkinta-ajan umpeuduttua, joka on puoli vuotta, avioeroa voivat vaatia joko puoliset yhdessä, tai erikseen, riippumatta siitä, kuka on avioeroprosessia alun perin käynnistänyt.⁷⁷

Siinä tapauksessa, jos yksi puolisoista on kykenemätön päättämään omista asioista itse mielisairauden tai heikentyneen terveyden tilan vuoksi, hänelle voidaan määrätä avioeroprosessin ajaksi edunvalvoja. Jos kyseessä on riittämätön avioero, päätöksen siitä saadaan postitse. Muissa tapauksissa, esimerkiksi kun avioerohakemus on yksinmielisesti laitettu vireille, tuomioistuimen on varattava mahdollisuus toiselle puolisolle esittää omia näkemyksiä asiasta.⁷⁸

Avioeroprosessi koostuu kahdesta vaiheesta. Ensimmäinen vaihe alkaa silloin, kun oikeusprosessi tulee vireille. Siitä päivästä alkaa harkinta-aika, joka on minimissään puoli vuotta ja maksimissaan yksi vuosi. Tavallisessa tapauksessa puolisoilla on mahdollisuus saada avioeroa vasta harkinta-ajan jälkeen. Harkinta-ajan tarkoituksena on antaa puolisoille mahdollisuuden sopia riitansa. Puolen vuoden kuluttua, eli harkinta-ajan päätettyä, puolisoilla yhdessä tai yksin on oikeus vaatia avioeroa. Harkinta-ajan jälkeen esitetyllä avioeron vaatimuksella saadaan käräjäoikeudelta avioeropäätöksen. Poikkeuksena tästä voidaan pitää tilannetta, jolloin puoliset ovat asuneet erillään keskeytyksettä viimeiset kaksi vuotta. Tässä tapauksessa heillä on oikeus saada avioeropäätöksen ilman harkinta-aikaa. Avioeroprosessin yhteydessä voi tulla esille myös avioeroon liittyviä ristiriitaisuuksia, joihin on tarkoitus saada tuomioistuimen päätöstä. Nämä ristiriitaisuudet voivat liittyä lapsen huoltoon, tapaamisoikeuteen ja elatukseen tai lähestymiskieltoon. Tuomioistuimessa niitä käsitellään joko liitännäisasiaina tai lähestymiskieltona.⁷⁹

---

⁷⁶ Kangas 2012, 226.

⁷⁷ Kangas 2012, 227.

⁷⁸ Kangas 2012, 227.

⁷⁹ Kangas 2012, 227-228.

2.2.10 Omaisuuden ositus

Omaisuuden ositusta käsittelee avioliittolain neljäs osa, joka ulottuu myös samaa sukupuolta oleviin pareihin lakiuudistuksen myötä. Omaisuuden ositus voi tulla vastaan avioliiton purkutilanteessa avioeron johdosta tai toisen puolison kuoleman johdosta. Ositussopimus voidaan laatia jo avioliiton aikana. Ositussopimuksen pätevyys kannalta on edellytys, että sen allekirjoittaa kaksi esteetöntä todistajaa. Ositus on toimitettava samassa järjestyksessä, kuin perinnönjako. Siinä tapauksessa, kun ositus suoritetaan kuoleman johdosta, osituksen osapuolina ovat kuolleen puolison perilliset ja eloon jäänyt puoliso. Avioeron tapauksessa osituksen osapuolina ovat puoliset keskenään. Ositukseen voidaan ryhtyä myös silloin, kun avioeroasia on vireillä tuomioistuimessa.⁸⁰

Jos puolisoitten välillä on solmittu avioehtosopimus, jako on toimitettava sen perusteella. Siinä tapauksessa, kun aviopuolisoilla ei ole avio-oikeutta toistensa omaisuuteen, on suoritettava omaisuuden erottelu. Jokaisella puolisoilla on oikeus vaatia osituksen toimittamista. Yhteisen omaisuuden jako voi tulla vastaan sekä omaisuuden osituksen, että omaisuuden erottelun tapauksessa.⁸¹

Ositusvaade eli oikeus vaatia ositusta ei vanhene normaalin velan tavan kolmen vuoden vanhentumisajassa. Tasinkovelvollisuus taas vanhenee kolmessa vuodessa. Toisaalta se voi vanhentua passiivisuuden vuoksi, mikä tarkoittaa sitä, ettei kumpikaan puolisoista vaadi osituksen toimittamista.⁸²

Omaisuuden ositusta voidaan suorittaa joko sopimusosituksena, tai toimitusosituksena. Sopimusosituksen puoliset voivat toimittaa itse tai sen voi tehdä asiamiehen apua käyttäen. Toimitusositukseen ryhdytään, kun ositusta ei saada toteuttaa sopimuksen kautta, silloin jokaisella puolisoilla on oikeus kääntyä tuomioistuimeen pyytämään määrätä pesänjakaja, joka toimittaa ositusta. Omaisuusluettelo on hyvä olla, sillä se helpottaa omaisuuden ositusta. Puolisoitten on ilmoitettava osituksen mitättömyyden riskin varalta kaikki varat ja velat totuuden mukaisesti. Puolisoitten varat ja velat lasketaan yhteen, jonka jälkeen todetaan, kenellä puolisoista on enemmän omaisuuden säästöä. Puoliso, jolla on enemmän säästöjä, joutuu maksamaan toiselle puolisolle tasinkoa, millä pyritään tasoittamaan toisen puolison varoja niin, että kummallakin puolisoilla on osituksen päätettyä yhtä paljon varoja. Puoliso voi

---

⁸⁰ Karttunen ym. 2015, 729.

⁸¹ Kangas 2012, 246.

⁸² Kangas 2012, 291.

myös luopua tasingon vaatimuksesta. Luopuminen on sallittu, jos se tapahtuu ositusperusteen syntyhetken jälkeen.⁸³

2.2.11 Lesken asema

Perintöoikeuden pariin käännetään, kun puoliso kuolee. Perintökaari (40/1965) määrää perimysjärjestyksen, eli kenelle kuolleen henkilön omaisuus siirtyy. Toisena vaihtoehtona on, että perittävä on elämänsä aikana määrännyt omaisuudestaan testamentilla. Vain ja ainoastaan elossa olevalla henkilöllä on perintöoikeus.⁸⁴

Perintökaaren 3:n luvun mukaan, jos ensiksi kuolleella puolisollla ei ole ollut rintaperillisiä, leski saa jäämistön itselleen. Lesken oikeus perillisenä on niin vahva, että hän voi käyttää perimäänsä omaisuutta oman näkemyksen mukaan niin, että voi jättää omia varoja koskemattomiksi. Jos ensiksi kuolleella puolisollla on muita perillisiä, leski ei saa määrätä testamentilla ensiksi kuolleen puolison omaisuudesta, sillä hänen kuoltua ensiksi kuolleen puolison omaisuus siirtyy hänen perillisille.

Siinä tapauksessa, kun ensiksi kuolleella puolisollla on jäänyt sekä rintaperillinen, että leski, leskellä on oikeus pitää jakamattomana hallinnassaan kuolleen puolison jäämistöä. Rintaperillisen perillisoikeutta rasittaa lesken käyttöoikeus. Sama sääntö pätee siinäkin tapauksessa, kun ensiksi kuollut puoliso on tehnyt omaisuudestaan testamentin toisen henkilön hyväksi. Leskellä ei ole hallintaoikeuden nojalla oikeutta olla kuolinpesän osakkaana, sama koskee pesänselvitysvelvollisuutta.⁸⁵

Lesken oikeutta pitää ensiksi kuolleen puolison jäämistöä jakamattomana hallinnassaan voidaan rajoittaa rintaperillisten jakovaatimuksella tai perittävän testamentin nojalla. Perintökaaren mukaan lesken oikeus hallita jäämistöä jakamattomana niin ikään suojaa hänen oikeutta pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn tai muun jäämistöön kuuluvan eloonjääneen puolison kodiksi sopivan asunnon, jollei kodiksi sopivaa asuntoa sisälly eloonjääneen puolison varallisuuteen. Yhteisessä kodissa oleva tavanmukainen asuntoirtoaimisto on aina jätettävä jakamattomana eloonjääneen puolison hallintaan. Lesken oikeutta yhteiseen asuntoon ja irtaimiston hallintaan kutsutaan lesken vähimmäissuojaksi. Poikkeuksena tästä voidaan kuitenkin pitää ylivelkaantunutta kuolinpesää, jolloin lesken hallintaoikeudella ei ole voima.⁸⁶

---

⁸³ Kangas - Aarnio 2010, 246.

⁸⁴ Kangas 2012, 347.

⁸⁵ Kangas 2012, 352.

⁸⁶ Kangas 2012, 353.

Lesken oikeus hallita jäämistöä jakamattomana ei tarkoita sitä, ettei perinnönjakoa olisi mahdollista käynnistää lesken eläessä, erityisesti tämä koskee sitä tilannetta, kun jakoa vaativat rintaperilliset, kun lesken hallinnassa on muutakin omaisuutta paitsi yhteisenä kotina pidettävä asunto ja irtaimisto. Näin ollen toissijaiset perilliset eivät voi vaatia jakoa lesken eläessä, eli sitä on mahdollisuus suorittaa vain lesken aloitteesta.⁸⁷

Siinä tapauksessa, kun ensiksi kuolleen puolison omaisuus on suurempi, kuin lesken omaisuus, leskellä on oikeus vaatia perittäviltä perillisiltä tasinkoa. Tätä kutsutaan lesken tasinkoprivilegiksi. Lesken on kuitenkin vaadittava tasinkoa ennen perinnön vastaanottamista, muuten hän hävittää privileginsä.⁸⁸

Omaisuuksien säilyttämisperiaatteeseen kuuluu lesken velvollisuus pitää hallinnossa olevasta omaisuudesta hyvää huolta. Poikkeuksena tähän voidaan pitää tilanteita, joiden mukaan esineisiin kuuluva normaali hyväksikäyttö aiheuttaa kuulumista ja arvon alenemista. Sen lisäksi leskellä on oikeus saada omistukseensa käyttöoikeuden alaisen omaisuuden tuotto, sillä ehdolla, että niistä on ensin vähennettävä aiheuttamat tarpeelliset kustannukset.⁸⁹

2.3 Rekisteröity parisuhde

Samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhdetta voidaan nykyään rekisteröidä ongelmitta monissa Euroopan maissa ja erissä muissa maissa. Instituutio on kuitenkin peräisin Tanskasta vuodelta 1989. Sen tarkoituksena on ollut luoda samaa sukupuolta oleville pareille oikeussuojan. Jossain maissa rekisteröityjä parisuhteita pidetään vaihtoehtona avioliitolle myös eri sukupuolta olevien pariin kohdalla.⁹⁰

Maaailmassa on monenlaisia ristiriitaisia näkemyksiä liittyen samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin. Nykyinen yhteiskunta on kuitenkin suurimmaksi osaksi pysynyt lojaalina samaa sukupuolta oleville pareille ja monissa maissa on viime vuosina säädetty laki sukupuolineutraalista avioliitosta. Tämän kaltainen laki mahdollistaa parisuhdeinstituution lakkautumista.⁹¹

---

⁸⁷ Kangas - Aarnio 2010, 298.

⁸⁸ Kangas - Aarnio 2010, 298.

⁸⁹ Kangas - Aarnio 2010, 381.

⁹⁰ Helin 2013, 273.

⁹¹ Helin 2013, 273.

Euroopan Unionissa ei kuitenkaan ole vielä kansainvälisiä säännöksiä, joten parisuhteiden riitatilanteissa joudutaan käyttämään kansallista lainsäädäntöä. EU:n komissio on kuitenkin vuonna 2011 antanut asetusehdotuksen. Kyseinen ehdotus koskee rekisteröityjen parisuhteiden varallisuus oikeudellisiin vaikutuksiin kuuluvia asioita.⁹²

Suomessa laki rekisteröidystä parisuhteista on perustunut pitkälti avioliittoinstituution periaatteeseen, mutta parisuhteiden rekisteröinnin sääntely on eronnut vihkimisestä. Ero on siinä, että avioliittovihkiminen voidaan Suomen lainsäädännön mukaan solmia, vaikka kihlakumppaneilla ei olisi maahan mitään yhteyttä. Parisuhteiden kohdalla asia on ollut erilainen. Rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain mukaan parisuhteiden rekisteröinti on ollut mahdollista vaan, jos jompikumpi parisuhdekumppaneista on joko Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa, tai molemmat kumppanit ovat asuneet Suomessa kaksi vuotta ennen rekisteröintiä. Tämä ehto on otettu käyttöön rekisteröityjen parisuhteiden kansainvälisesti kiistanalaisen aseman vuoksi.⁹³

Rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan ”Suomen kansalaisuuteen rinnastetaan kansalaisuus sellaisessa vieraassa valtiossa, jonka lainsäädäntö antaa mahdollisuuden parisuhteen rekisteröintiin pääasiallisesti samanlaisin oikeusvaikutuksin kuin tässä laissa säädetään. Tällaisista valtioista ilmoitetaan valtioneuvoston asetuksella.” Nämä valtiot ovat Alankomaat, Belgia, Espanja, Etelä-Afrikka, Islanti, Kanada, Norja, Ruotsi, Saksa, Sveitsi, Tanska, Uusi-Seelanti ja Yhdistynyt Kuningaskunta. Jos vieras valtio, jonka kansalainen on solminut rekisteröityjä parisuhteita Suomessa, tuntee rekisteröityjä parisuhteita samankaltaisessa muodossa kuin Suomessa, suhteita pystytään pitämään pätevinä sekä Suomessa, että kyseisessä maassa. Tämä tarkoittaa siitä, että periaate toimii myös toisinpäin, eli toisessa valtiossa solmittua saman sukupuolen olevien parisuhdetta pidetään pätevinä Suomessa, jos se on pätevä siinä maassa, jossa rekisteröinti on pidetty.⁹⁴ Jos on kuitenkin kyseessä sellainen tilanne, ettei vieraassa valtiossa solmittuja parisuhteita voida rinnasta Suomen lainsäädännön vaatimaan tasoon, parisuhteita on ollut mahdollista rekisteröidä uudelleen Suomessa 28. helmikuuta 2017 asti.⁹⁵

Tällä hetkellä Suomessa on vielä voimassa rekisteröidyistä parisuhteista annettu laki, joka on säädetty vuonna 2001. Se koskee kuitenkin vain voimassa olevia parisuhteita, jotka on solmittu ennen 1. maaliskuuta 2017, sillä ehdolla, ettei pari ole muuttanut parisuhdetta

---

⁹² Helin 2013, 273.

⁹³ Helin 2013, 274.

⁹⁴ Helin 2013, 275.

⁹⁵ Helin 2013, 277.

avioliittoon uuden 1. maaliskuuta 2017 voimaan astuneen avioliittolain perusteella. Suomi tunnustaa päteväksi samaa sukupuolta olevien henkilöiden toisessa valtiossa rekisteröityjä parisuhteita, ehtona on se, että ne ovat päteviä siinä valtiossa, missä ne ovat rekisteröity. Suurin osa säännöksistä, jotka koskevat avioliittoa, koskevat useimmiten myös rekisteröityjä parisuhteita, mutta lain mukaan niissä on myös merkittäviä poikkeuksia verrattuna avioliittolakiin.⁹⁶

Rekisteröidyissä parisuhteissa olevia henkilöitä voidaan kutsua parisuhdekumppaneiksi. Rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain mukaan parisuhdekumppanit eivät voi ottaa yhteistä sukunimeä, heihin ei sovelleta adoptiolain säännöksiä, koskien puolisoiden oikeutta ottaa ottolapsi.⁹⁷ Adoptio on erittäin monimutkainen ja aikavievää prosessi erityisesti rekisteröityjen parisuhteiden kohdalla, sillä rekisteröidyissä parisuhteissa olevien henkilöiden on otettava lapsi erikseen. Tämä tarkoittaa sitä, että ensin lasta adoptoi toinen parisuhdekumppaneista ja kun prosessi on valmis, toinen voi ryhtyä adoptioon.⁹⁸

Adoption lähtökohtana on se, että rekisteröidyissä parisuhteissa olevat henkilöt eivät pysty adoptoimaan yhdessä lasta, ellei he ole avioliitossa. Vaihtoehtona on perheen sisäinen adoptio, sillä se on sallittu rekisteröidyissä parisuhteissa. Tämä mahdollista sen, että rekisteröityjen parisuhteiden purkaututtua etävanhempi voidaan velvoittaa maksamaan ottolapselle elatusapua ja lapsella on perintöoikeus ottovanhempansa jälkeen.⁹⁹

Parisuhteiden purkamisesta säädetään rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain 8 §:ssä, jonka mukaan rekisteröityjen parisuhteiden purkamiseen käytetään avioliiton purkamisesta koskevia säännöksiä, ellei toisin säädetä. Rekisteröity parisuhde ei ole yleismaailmallisesti hyväksytty ilmiö, minkä takia on tarpeen säätää rekisteröityjen parisuhteiden purkua koskevia säännöksiä laajemmin, kuin avioeroa koskevia säännöksiä. Suomen tuomioistuimien on toimivaltainen purkaa rekisteröityjä parisuhteita, jos parisuhteet ovat solmittu Suomessa, minkä lisäksi se on toimivaltainen purkaa toisessa valtiossa solmittuja parisuhteita. Tämä säännös perustuu avioliittolain 119 §:ään.¹⁰⁰ Sen lisäksi avioliittolain 121 §:n ja 122 §:n mukaan, jos purku on toimitettu ulkomailla, se tunnustetaan myös Suomessa.¹⁰¹

---

⁹⁶ Kangas 2012, 215.

⁹⁷ Kangas 2012, 215.

⁹⁸ Kangas 2012, 216.

⁹⁹ Kangas 2012, 92.

¹⁰⁰ Helin 2013, 279.

¹⁰¹ Helin 2013, 280.

3 Uudistettu avioliittolaki

Vuoden 1929 avioliittolaki oli kaksikymmentä vuotta kestäneen työn tulos. Edellinen laki oli ollut voimassa lähes kaksisataa vuotta ja se ei enää ollut vastannut silloisen yhteiskunnan vaatimuksiin, minkä takia sitä oli muutettava. Ennen kaikkea silloin oli saatettava lainsäädäntöön periaate miehen ja naisen tasa-arvoisuudesta.¹⁰² Kaksisataa vuotta vanhassa avioliittolaissa oli säädetty niin, että aviomies oli vahvemmassa asemassa aviovaimonsa nähden, sillä hän oli edustamassa häntä kaikissa julkisissa tilanteissa. Vuonna 1930 astuneen voimaan avioliittolain mukaan nainen tuli edustuskelpoiseksi ja päätösvaltaiseksi omissa ja kotinsa asioissa. Hän sai täysivaltaisesti lausua mielipiteensä virastoissa, oikeusistuimissa, pankeissa ja liikelaitoksissa.¹⁰³

Avioliittolaki on 88 vuotta vanha ja siinä aikana se on nähnyt paljon muutoksia ja uudistuksia. Voidaan kuitenkin todeta, että nykyistä lakiuudistusta edeltävä yhteiskuntatilanne on muistuttanut paljon vuoden 1929 yhteiskuntatilannetta siinä mielessä, ettei vanha avioliittolaki enää ole pidetty ajantasaisena. Nähdäkseni nykyiset uudistukset sisältävät itsessään vallankumouksellisia aatteita, minkä takia yhteiskunta on jakaantunut kahteen rintamaan.

3.1 Tahdon 2013 -kampanja

Vuonna 2013 Suomessa syntyi Tahdon 2013 -kampanja, sen perusti Ida Bergmann. Kampanjan tavoitteena oli taata samaa sukupuolta oleville henkilöille samanlaiset oikeudet avioliiton solmimiseen, kuin perinteisillä avioliittopareilla on. Lakialoitteen tavoitteena oli taata kaikille tasa-arvoista asemaa lain edessä.¹⁰⁴

Ennen Tahdon 2013 -kampanjaa jo vuonna 2001 oli säädetty rekisteröidyistä parisuhteista annettu laki. Laki antoi samaa sukupuolta oleville henkilöille eli homo- ja lesbopareille mahdollisuuden rekisteröidä parisuhteensa. Se antoi samat juridiset oikeudet kuin avioliitto, erona oli mm. se, ettei rekisteröidyissä parisuhteissa olevat parit saaneet yhdessä adoptoida lasta. Laki rekisteröidyistä parisuhteista oli yksi ensimmäisistä askeleista kohti sukupuolineutraalia avioliittolakia, joka antaisi tasa-arvoisen aseman kaikille.¹⁰⁵

---

¹⁰² Hannula 1929, 39.

¹⁰³ Hannula 1929, 43.

¹⁰⁴ Oikeusministeriö. OM 47/52/2013. 2013.

¹⁰⁵ Kansalasioite tasa-arvoisesta avioliittolaista 2017.

Seuraava askel oli Jyrki Kataisen (kokoomus) esitys hallitusneuvotteluissa vuonna 2011, jolloin oli sovittu, ettei hallitus lähtenyt aktiivisesti edistämään sukupuolineutraalia avioliittolakia, koska se oli vaikea asia kristillisdemokraattisen puolueen edustajille. Vaikka lakiuudistuksella oli paljon kannanottajia eduskunnassa, eli 76 kansanedustajaa, aloite ei edistynyt. Lakivaliokunta päätti vuonna 2013, ettei se ottanut lakialoitetta käsittelyyn.¹⁰⁶

Vuonna 2012 Suomessa astui voimaan kansalaisaloitelaki, jonka perusteella äänioikeutettu Suomen kansalainen voi tehdä kansalaisaloitteen. Kansalaisaloitteella voidaan ehdottaa muutoksia olemassa olevaan lainsäädäntöön, olemassa olevan lain kumoamiseen tai kokonaan uuden lain säätämiseen. Kansalaisaloite etenee eduskunnan käsiteltäväksi vain siinä tapauksessa, jos se on kerännyt vähintään 50 000 kannatusilmoitusta kuuden kuukauden kuluessa kansanaloiteilmoituksen jättämisestä.¹⁰⁷

Avioliittolain muutosta esittänyt kansalaisaloite oli kerännyt yli 166 000 allekirjoitusta vuoden 2013 loppuun mennessä. Esitys eteni eduskuntaan ja lakivaliokuntaan, jossa lakivaliokunta oli halunnut hylätä lakiehdotuksen. Lakiuudistuksen kannattajat tekivät vastalauseen, mikä johti äänestykseen eduskunnan täysistunnossa. Joulukuussa 2014 eduskunta hyväksyi lakiuudistuksen äänin 101-90. Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö vahvisti tasa-arvoisen avioliittolain 8.4.2016 ja se astui voimaan 1.3.2017.¹⁰⁸

Tahdon 2013 -aloitteen myötä uuteen avioliittolakiin tulivat muutokset, joiden perusteella taataan tasa-arvoisemman aseman kaikille ihmisille sukupuolesta riippumatta. Uuden avioliittolain tarkoituksena oli vähentää byrokratiaa, ja samalla säästää rahaa, koska sen avulla asetetaan kaikki avioparit oikeudellisesti samaan asemaan tilanteesta riippumatta. Tasa-arvoinen avioliittolaki antaa kaikille pareille selkeän ja yhdenmukaisen oikeudellisen aseman.¹⁰⁹

Sukupuolineutraali avioliittolaki antaa mahdollisuuden saman sukunimen käyttämiseen. Tasa-arvoinen avioliittolaki myöntää samanaikaisen adoptio-oikeuden saamaa sukupuolta oleville avioliittopareille. Rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain mukaan se ei ole mahdollista ja adoptiota haetaan ensin toisen vanhemman nimiin ja vasta sen jälkeen toinen vanhempi voi hakea kumppaninsa lapsen adoptiota. Kaikilla suomalaisilla on adoptio-oikeus yksin riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta. Lakiuudistuksen myötä ja erityisesti lapsen edun

---

¹⁰⁶ Oikeusministeriö. OM 46/52/2015. 2015.

¹⁰⁷ Kansalaisaloitteella voi vaikuttaa lainsäädäntöön.

¹⁰⁸ Eduskunta. M 10/2013. 2013.

¹⁰⁹ Tasa-arvoinen Suomi ry 2017, Kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista.

mukaisuuden kannalta on parempi, että molemmat lapsen kanssa elävät henkilöt voivat tulla lapsen vanhemmiksi yhtä aikaa.¹¹⁰

Lakiuudistus mahdollistaa parisuhdekategorian poistamisen, jonka ansiosta ei enää tarvitse tuoda esiin seksuaalista suuntautumista. Sen lisäksi tasa-arvoinen avioliittolaki antaa viestin yhteiskunnalle, että samaa sukupuolta olevat perheet ja heidän lapset ovat yhtä arvokkaita eikä erotu millään tavalla muista perheistä. Sateenkaariperheet eivät ole Suomessa poikkeuksellisia.¹¹¹

Avioliittolain uudistus ei kuitenkaan vaadi kirkolta järjestämään kirkkohäitä samaa sukupuolta oleville pareille. Kirkolla on näin ollen täysin vapaus päättää itse omasta käytännöstään. Laki takaa samaa sukupuolta oleville pareille siviilivihkimisen.¹¹²

Tahdon 2013 -aloitteen kannattajat ovat perustaneet näkemyksensä tasa-arvoisen avioliittolain hyväksymiseen mm. Ihmisoikeuksien yleismaallisen julistuksen 1. ja 2. artiklalla, joiden mukaan ”kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä. Jokainen on oikeutettu kaikkiin tässä julistuksessa esitettyihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erotusta. Mitään erotusta ei myöskään pidä tehdä sen maan tai alueen valtiollisen, hallinnollisen tai kansainvälisen aseman perusteella, johon henkilö kuuluu, olipa tämä alue itsenäinen, huoltohallinnossa, itsehallintoa vailla tai täysivaltaisuudeltaan minkä tahansa muun rajoituksen alainen.”

3.1.1 Kansalaisaloitteen tavoitteet

Kansalaisaloite tasa-arvoisen avioliittolain säätämisestä (KAA 3/2013 vp) on pantu vireille lokakuussa 2013. Sen pani vireille Senni Moilanen. Aloite on saanut 166 851 ihmisen kannatusääntä¹¹³. Aloitteen tarkoituksena on ollut muuttaa avioliittolain tasa-arvoiseksi, sillä lainsäädäntö on asettanut ihmiset eriarvoiseen asemaan. Kannattajien mielestä rekisteröidyissä parisuhteissa olevat henkilöt ovat velvollisuuksien suhteen samassa asemassa perinteisten avioparien kanssa, mutta samalla heillä on vähemmän oikeuksia verrattuna

---

¹¹⁰ Kansalasioite tasa-arvoisesta avioliittolaista 2017.

¹¹¹ Tasa-arvoinen Suomi ry. Mitä aloite tarkoittaa 2017.

¹¹² Tasa-arvoinen Suomi ry. Mitä aloite tarkoittaa 2017.

¹¹³ Eduskunta KAA 3/2013 vp 2015.

perinteisiin aviopareihin. Tasa-arvoisen avioliittolain tarkoituksena on siis antaa jokaiselle oikeuden mennä avioliittoon ja saada kaikki etuudet riippumatta puolison sukupuolesta.¹¹⁴

Aloitteen tarkoituksena on ollut taata yhdenvertaisen aseman jokaiselle henkilölle riippumatta hänen seksuaalisesta suuntautumisesta ja samalla parantaa seksuaalivähemmistöjen ja sukupuolen arvostusta, elämänlaatua sekä onnellisuutta, minkä avulla pyritään ehkäisemään syrjintää, kiusaamista ja niistä johtuvia mielenterveysongelmia. Avioliittolain uudistamisen tavoitteena on korostaa, että samaa sukupuolta olevat parit ovat yhtä arvokkaita, kuin eri sukupuolta olevat parit, minkä avulla taataan tasa-arvoisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt tutkimuksen lapsista ja rekisteröidyistä parisuhteista (STM 2003:10), jonka tulokset ovat osoittaneet, että lapsen kehityksessä ihmissuhteiden ja vanhemmuuden merkitys painottuu. Lapsen kehitys vaatii rakastavia ihmissuhteita ja vastuullista vanhemmuutta riippumatta vanhempien sukupuolisuuntautumisesta. Lapsen kehityksen kannalta on siis erityisen tärkeää, että ihmissuhteet ja elämisen ehdot ovat kunnossa, eikä välttämättä kahta eri sukupuolta olevaa vanhempaa tarvita. Samaa pätee myös adoption kohdalla. Adoptiopäätöksessä lapsen etu on aina ensisijalla, minkä myös samaa sukupuolta olevat vanhemmat voivat takaa. Tämän takia kansalaisaloitteen tavoitteena on ollut helpottaa adoptioprosessia myös samaa sukupuolta oleville pareille.

Kansalaisaloitteen tavoitteena on ollut tasa-arvoisuuden tuominen kaikenlaisiin perhemuotoihin. Tämän takia säännös yhteisen sukunimen mahdollistamiseksi on pidetty tärkeänä, koska yhteisellä sukunimellä on ollut pitkä historia parisuhteissa ja se on ollut pitkään tapana korostaa parisuhteiden virallisuutta. Kansalaisaloitteen avulla pyritään vähentämään byrokratiaa ja parantamaan yhdenvertaisuutta mm. tilanteissa, joissa henkilö vahvistaa kuuluvaksi vastakkaiseen sukupuoleen.¹¹⁵

3.1.2 Käsittely eduskunnassa

Eduskunta 28. marraskuuta 2014 äänesti tasa-arvoisen avioliittolain puolesta ääniin 105, ja sitä vastaan - 92. Tämä oli ensimmäinen kansalaisaloite, jonka eduskunta hyväksyi. Avioliittolain lisäksi eduskunta edellytti muutoksia muissa laissa, jotka olivat sidoksessa avioliittolakiin. Niiden joukossa on esimerkiksi rekisteröidyistä parisuhteista annettu laki.¹¹⁶

---

¹¹⁴ Tasa-arvoinen Suomi ry, Kansalasioite tasa-arvoisesta avioliittolaista.

¹¹⁵ Tasa-arvoinen Suomi ry, Kansalasioite tasa-arvoisesta avioliittolaista.

¹¹⁶ Niinistö 2015, KK 71/2015 vp.

Eduskunta 17. helmikuuta 2016 hyväksyi täysistunnon toisessa käsittelyssä avioliittolain muutoksen edellyttämiä lakimuutoksia. 106 kansanedustajaa äänesti muutosten puolesta, 42 - sitä vastaan ja 51 - jäi pois äänestyksestä. Muutokset koskevat avioliittolakia, rekisteröidyistä parisuhteista annettua lakia, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia, transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettua lakia, uskonnonvapauslakia ja hedelmöityshoidoista annettua lakia. Näiden lakimuutoksien oli tarkoitus astua voimaan samanaikaisesti tasa-arvoisen avioliittolain kanssa 1. maaliskuuta 2017. Kyseisessä äänestyksessä eduskunta ei käsitellyt sosiaaliturvaetuuksia eikä sosiaali- ja terveyspalveluita koskevia lakimuutoksia, vaikka nekin astuvat tasa-arvoisen avioliittolain kanssa 1. maaliskuuta 2017, niiden lainsäädäntömuutoksia valmistettiin erikseen.¹¹⁷

3.2 Lakiehdotukset

Hallituksen esityksen (HE 65/2015 vp) mukaan ehdotetaan muutettavaksi avioliittolakia, rekisteröidyistä parisuhteista annettua lakia, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia, transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettua lakia, uskonnonvapauslakia ja hedelmöityshoidosta annettua lakia. Hallituksen ehdotetut muutokset johtuvat vahvistetusta lainmuutoksesta, jolla avioliittolain säännökset on muutettu sukupuolineutraaliin muotoon. Hallituksen ehdotuksen mukaan näiden muutoksien on ollut tarkoitus astua voimaan samanaikaisesti jo vahvistetun avioliittolain kanssa 1. maaliskuuta 2017. Hallituksen esitys ei kuitenkaan sisällä muutoksia, jotka koskevat sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädäntöä. Hallitus on esittänyt, että näihin lainsäädöksiin tarvittavia muutoksia on tehtävä erikseen niin, että myös ne astuvat voimaan uuden avioliittolain kanssa.¹¹⁸

3.2.1 Muutokset avioliittolakiin

Joulukuussa vuonna 2014 eduskunta hyväksyi avioliittolain muutoksia. Lainmuutos perustui kansanaloitteeseen (KAA 3/2013 vp). 8. huhtikuuta 2016 tasavallan presidentti Sauli Niinistö allekirjoitti lain avioliittolain muuttamisesta, joka astui voimaan 1. maaliskuuta vuonna 2017.

Eduskunta on käsitellyt kansalaisaloitteen ja avioliittolain uudistamista hyväksyessä on antanut lausuman hallitukselle siitä, että sen on valmistettava esityksen avioliittolain muutoksista ja sen yhteydessä esitettävä tarvitsevia muutoksia muihin lakeihin, joihin uudistettu avioliittolaki tulee vaikuttamaan. Eduskunnan vaatimuksen mukaan hallituksen esitys on tullut eduskuntaan käsiteltäväksi vuoden 2015 loppuun mennessä. Tämä vaatimuksen

---

¹¹⁷ Eduskunta. Eduskunta hyväksyi uudistetun avioliittolain edellyttämät lakimuutokset 2016.

¹¹⁸ Oikeusministeriö. HE 65/2015vp, 1.

lähtökohtana on ollut se, että uudistettu avioliittolaki ja muut lait, joihin se vaikuttaa, astuvat voimaan samanaikaisesti.¹¹⁹

Tämän uudistuksen mukaan myös samaa sukupuolta olevat henkilöt voivat 1.3.2017 alkaen solmia avioliiton. Avioliittolain uudistuksen myötä myös muihin tähän piiriin kuuluvien lakeihin tulee muutoksia, joiden avulla lakeja sovelletaan jatkossa myös samaa sukupuolta olevien pariin tarpeisiin. Samaa sukupuolta olevat parit, jotka solmivat avioliiton tai muuttavat nykyisen parisuhteen avioliitoksi, saavat avioparien oikeuksia ja velvollisuuksia.¹²⁰

Hallituksen esityksen mukaan avioliittolaissa on käytetty muotoja nainen ja mies, koska muutoksien myötä laista on tehtävä sukupuolineutraalinen, siihen on muutettava avioliittolain 1 §:n 1 momentti, 108 §:n 1 ja 2 momentti ja 115 §:n 1 momentti. Nykyisessä lainsäädännössä avioliittokäsitteen sisältävistä laista monet ovat sellaisenaan sovellettavissa myös samaa sukupuolta oleviin pareihin, minkä takia niitä ei varsinaisesti tarvitse muuttaa, koska ne ovat ajantasaisia. Niissä laissa, jossa avioliittokäsite viittaa naisen ja miehen väliseen perinteiseen liittoon, on säädöksiä muutettava tarvittaessa. Avioliittokäsitteiden muutoksia vaikuttaa mm. laissa ilmeneviin avoliitto- ja avioliittomaisiin suhteiden koskeviin säännöksiin.¹²¹

Suomessa parisuhteensa rekisteröityneet puoliset voivat halutessaan yhteisellä ilmoituksella muuttaa rekisteröidyn parisuhteensa avioliitoksi. Hallituksen mukaan tämä on mahdollista, koska parisuhteiden rekisteröinnin esteet ovat jo tutkittu ennen parisuhteiden rekisteröintiä avioliittolain säännöksiä huomioon ottaen. Jos rekisteröidyissä parisuhteissa olevat henkilöt haluavat muuttaa suhteensa avioliitoksi, hallituksen esityksen mukaan mahdollisuutena on se, ettei heidän tarvitse sitä varten ensin erota. Tämän tyyppinen käytäntö on käytössä muissa Pohjoismaissa.¹²²

Hallituksen esityksen mukaan rekisteröidyissä parisuhteissa olevat henkilöt, jotka haluavat muuttaa suhteensa avioliitoksi, tekevät ilmoituksen siitä maistraatille. Tälle ilmoitukselle ei ole asetettu määräaikaa. Maistraatti saatuaan tällaisen ilmoituksen tekee muutoksia väestötietojärjestelmään. Hallituksen esityksen mukaan tämän käytännön mahdollistamiseksi on tehtävä muutokset väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetuissa laissa (661/2009).¹²³

---

¹¹⁹ Eduskunta. LaVM 7/2015 vp – HE 65/2015 vp, 2.

¹²⁰ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 1.

¹²¹ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 3.

¹²² Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 4.

¹²³ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 4.

Esityksen mukaan rekisteröity parisuhde on pidettävä avioliittona siitä päivästä, kun maistraatti on vastaanottanut ilmoituksen siitä. Tämän käytännön ottaminen mahdollista sen, ettei parisuhde lakkaa oikeudellisena instituutiona, kunnes uusi oikeussuhde syntyy. Hallitus ehdottaa, että aiemmin rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain 12 §:n mukaan omaksuttu käytäntö ulkomailla rekisteröidyistä parisuhteista, jotka ovat päteviä Suomessa, jos ne ovat ulkomaisen lainsäädännön mukaan päteviä siinä valtiossa, missä ne oli solmittu, jatkossakin toimii Suomessa sillä ehdolla, että vain Suomessa rekisteröidyt parisuhteet voidaan muuttaa avioliitoksi. Tämä rajoitus johtuu hallituksen mukaan siitä, ettei käsitettä tunneta maailmalaajuisesti.¹²⁴

Rekisteröidyistä parisuhteista annettua lakia sovelletaan jatkossakin niihin rekisteröityihin parisuhteisiin, jotka ovat solmittu ennen tasa-arvoisen avioliittolain astumista voimaan ja jonka osapuolet eivät halua muuttaa suhteensa avioliitoksi sekä niihin rekisteröityihin parisuhteisiin, jotka ovat solmittu ulkomailla. Hallitus on punninnut monenlaisia vaihtoehtoja lain esitöiden aikana ja on päättynyt siihen, että samanlaisten instituutioiden ylläpitämiseen ei ole enää tarvetta. Näin ollen hallitus ehdottaa, ettei avioliittolain uudistuksen astumisen voimaan jälkeen parisuhteita enää rekisteröidä. Sen lisäksi hallitus ehdottaa, ettei rekisteröityjä parisuhteita muuteta automaattisesti avioliitoksi periaatteellisista syistä valinnan vapauden säilyttämiseksi.¹²⁵

Hallituksen esityksen mukaan transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettuun lakiin on avioliittolain uudistuksien myötä tehtävä muutoksia. Hallituksen mukaan avioliittoa tai rekisteröityjä parisuhteita ei enää ole tarpeen pitää esteenä sukupuolen vahvistamisessa, koska uudistuksien mukaan myös samaa sukupuolta olevat henkilöt voivat solmia jatkossa avioliiton. Tämän lisäksi transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain 2 § ei tule olemaan ajantasainen uudistuksien myötä, joten avioliiton muuttuminen rekisteröidyksi parisuhteiksi ei ole enää tarpeellista, joten hallitus pyytää poistaa säännöksen siitä, kuitenkin säilyttämällä ehdon, että rekisteröity parisuhde muuttuu avioliitoksi. Sen lisäksi hallitus ehdottaa poistaa transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetusta laista edellytyksen siitä, että henkilö, joka pyytää sukupuolen vahvistamista, ei saisi olla avioliitossa tai rekisteröidyissä parisuhteissa. Hallituksen esityksen mukaan rekisteröity parisuhde siis säilyy vain samaa sukupuolta olevia henkilöitä koskevana oikeudellisena instituutiona. Hallituksen mukaan sukupuolen vahvistamisen seurauksena uusia rekisteröityjä parisuhteita ei siis synny.¹²⁶

---

¹²⁴ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 4.

¹²⁵ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 5.

¹²⁶ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 5.

Esityksen mukaan uskonnonvapauslakiin on tehtävä muutos, joka koskee vanhempien päätöstä lapsen uskonnollisesta asemasta. Uskonnonvapauslain (453/2003) mukaan, jos huoltajat eivät yhdessä pysty päättämään lapsen uskonnollisesta asemasta lapsen syntymän jälkeen, äiti pystyy yksin tekemään tämän päätöksen vuoden kuluessa lapsen syntymästä. Hallituksen ehdottama muutos vaati molempien huoltajien yhteistä päätöstä. Jos asiasta ei ole huoltajien yksimielisyyttä eikä asiasta ole tuomioistuimen päätöstä, lapsen kuuluminen uskonnolliseen yhdyskuntaan jäisi avoimeksi.¹²⁷

Uudistettu avioliittolaki ei tuo muutoksia hedelmöityshoitolakiin eikä adoptiolakiin, toisaalta adoptiolaki alkaa 1.3.2017 lähtien ulottua myös samaa sukupuolta oleviin aviopuolisoihin, mikä mahdollistaa heidän kohdalla yhteisadoption.¹²⁸ Hallituksen esityksen mukaan avioliittolain muutokset eivät vaikuta lapsen isyyden määräytymiseen eikä siihen, kuka on lapsen huoltaja. Isyys määritetään jatkossakin isyyslain mukaan. Tämä johtuu siitä, että isyyslain 2 §:ssä olevan määritelmän taustalla isyyden toteamisesta avioliiton perusteella on ajatus lapsen syntymisestä avioliitossa olevan miehen ja naisen välisen sukupuoliyhteyden seurauksena.

Hallituksen esityksen mukaan muutoksia ei tehdä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin (361/1983). Hallituksen mukaan samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliitto ei avioliiton perusteella tee toisesta puolisoista toisen puolison lapsen huoltajaa, koska lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 6 §:n mukaan lapsen huoltajuus voi syntyä lapsen vanhempien avioliiton johdosta vain siinä tapauksessa, jos kyseessä on lapsen biologiset vanhemmat.¹²⁹

Hallituksen esitystä on valmistettu oikeusministeriössä yhteistyöllä eri ministeriöiden ja tahojen kanssa. Hallituksen esityksen luonnos on julkaistu oikeusministeriön verkkosivuilla, johon on ollut mahdollisuus esittää mielipiteitä. Tämän lisäksi on järjestetty kuulumistilaisuus, johon ovat osallistuneet valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Keva, Verohallinto, Väestörekisterikeskus, Katolinen kirkko Suomessa, Suomen evankelisluterilaisen kirkon Kirkkohallitus, Suomen Islamilainen Neuvosto, Suomen ortodoksinen kirkko, Itä-Suomen aluehallintoviraston Maistraattien ohjaus-

---

¹²⁷ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 6.

¹²⁸ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 7.

¹²⁹ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 7.

ja kehittämysyksikkö, Helsingin maistraatti, Länsi-Uudenmaan maistraatti, Suomen Asianajajaliitto, Monimuotoiset perheet ry, Sateenkaariperheet ry ja SETA ry.¹³⁰

Saaduista kommentteista hallituksen esityksen luonnokseen ei ollut suuria muutoksia ehdotettu, mutta osa ehdotuksista on otettu huomioon ja niiden perusteella hallituksen esitys on täsmennetty. Esimerkkinä voidaan mainita Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Sateenkaariperheet ry:n ja SETA ry:n ehdotuksen, jonka mukaan on ollut tarpeen muuttaa transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettua lakia siitä osin, että siitä on pidetty tärkeänä poistaa sukupuolen vahvistamisen edellytyksenä oleva naimattomuusvaatimus. Tämä ehdotus on otettu huomioon, ja hallituksen esitys on muutettu tämän mukaisesti.¹³¹ Ainoastaan Aito avioliitto ry -yhdistys kuulumistilaisuuden aikana on vastustanut hallituksen esitystä lainmuutoksesta ja painottanut, ettei hallituksen esityksessä ollut huomautettu kansalaisaloitetta avioliittolain muutossäännösten kumoamisesta (OM 46/52/2015).¹³²

Lakivaliokunta käsitteli hallituksen esityksen ja antoi 11. joulukuuta 2015 mietinnön (LaVM 7/2015), jossa valiokunta ehdotti eduskunnalle, että se hyväksyy muuttumattomina hallituksen esityksessä olevia lakiehdotuksia 1 ja 3-6, jotka ovat laki avioliittolain muuttamisesta (249/2016), laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 13 §:n muuttamisesta (251/2016), laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta (252/2016), laki uskonnonvapauslain 3 §:n muuttamisesta (253/2016), laki hedelmöityshoidoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (254/2016). Valiokunta ehdotti, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä oleva 2. lakiehdotusta muutettuna, joka on laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain muuttamisesta (250/2016).

Eduskunta piti ensimmäisen käsittelyn avioliittolain muuttamisesta 10. helmikuuta 2016, jolloin se hyväksyi hallituksen esityksen 1-6 lakiehdotuksia. Eduskunnan toinen käsittely pidettiin 16- 17. helmikuuta 2016, äänestyksessä eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt lakiehdotukset ääniin jaa 106, ei 42, poissa 51. Eduskunnan päätöksen mukaan hyväksytyt lakiehdotukset ovat laki avioliittolain muuttamisesta, laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain muuttamisesta, laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 13 §:n muuttamisesta, laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta, laki

---

¹³⁰ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 9.

¹³¹ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 10.

¹³² Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 9.

uskonnonvapauslain 3 §:n muuttamisesta, laki hedelmöityshoidoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Kaikki nämä lainmuutokset astuivat voimaan 1. maaliskuuta 2017.¹³³

3.2.2 Muutokset rekisteröidyistä parisuhteista annettuun lakiin

Hallituksen esityksen mukaan 1.3.2017 alkaen parisuhteensa rekisteröityneet puoliset voivat yhteisellä ilmoituksella muuttaa rekisteröityjä parisuhteita avioliitoksi ilman sitä, että heidän tarvitsisi erota. Tämä ei kuitenkaan tapahdu automaattisesti, vaan heidän on ilmoitettava tahtonsa maistraattiin, joka tekee muutoksia väestörekisteriin. Ilmoituksen tekemiseen ei ole laissa ehtoja määrääjoista. Heti kun maistraatti vastaanottaa ilmoituksen, avioliitto astuu voimaan. Rekisteröity parisuhde voi muuttaa avioliitoksi vain siinä tapauksessa, jos se on rekisteröity Suomessa. Tämä ehto otetaan käyttöön, koska rekisteröityjä parisuhteita ei maailmanlaajuisesti ole sallittu.

Laki rekisteröidyistä parisuhteista jää voimaan kaikilta niiltä osin, jotka eivät koske parisuhteiden rekisteröintiä, koska 1.3.2017 alkaen parisuhteita ei enää rekisteröidä, vaan samaa sukupuolta olevat parit solmivat avioliittoja. Rekisteröidyistä parisuhteista annettua lakia käytetään jatkossa rekisteröityihin parisuhteisiin ja ulkomailla rekisteröityihin parisuhteisiin. Uutta avioliitolakia sovelletaan samaa sukupuolta oleviin pareihin, jotka muuttavat rekisteröityjä parisuhteita avioliittoon, sekä pareihin, jotka solmivat avioliiton tai ovat jo avioliitossa.¹³⁴

3.2.3 Muutokset transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettuun lakiin

Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (563/2002) astui voimaan vuonna 2002. Sitä on kuitenkin pidetty ihmisarvoa loukkaavana. Transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetussa laissa vaaditaan ennen 1. maaliskuuta 2017, ettei henkilö, joka tähtää vastakkaisen sukupuolen vahvistamista, saa olla naimisissa tai rekisteröidyissä parisuhteissa. Uudistetun avioliittolain voimaan astumisen yhteydessä muutokset tehdään myös transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettuun lakiin. Uuden lainsäädännön mukaan henkilöä, joka tuntee itsensä kuuluvana vastakkaiseen sukupuoleen, kuin häntä on rekisteröity väestörekisterijärjestelmässä, voidaan vahvistaa kuuluvan siihen, jos hän on täysi-ikäinen, Suomen kansalainen tai hänellä on asuinpaikka Suomessa ja hän pystyy esittämään lääketieteellisen selvityksen siitä, että hän pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja hänet on steriloitu tai hän on muuten lisääntymiskyvytön. Näin ollen transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta mukaan

¹³³ Eduskunta. Avioliittolain muutoksen edellyttämät lainmuutokset 2015.

¹³⁴ Valtioneuvosto. Avioliittolain edellyttämiä lainmuutoksia koskeva esitys eduskunnalle 2015.

transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetusta laista on poistettu vaatimus avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen eroamisesta. Sen sijaan henkilö, joka on rekisteröidyssä parisuhteissa, tarvitsee parisuhdekumppanin suostumusta, joka toimitetaan maistraatille, rekisteröidyn parisuhteen muuttamisesta avioliitoksi oman sukupuolen muuttamisen vahvistamisen vuoksi.

Transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta 2 §:n mukaan, kun rekisteröidyssä parisuhteissa olevan henkilön sukupuoli vahvistetaan, rekisteröity parisuhde muuttuu ilman eri toimenpidettä avioliitoksi. Muutos merkitään väestötietojärjestelmään 3 §:ssä tarkoitetun merkinnän yhteydessä. Sen lisäksi transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta 2a §:n mukaan, kun avioliitossa olevan henkilön sukupuoli vahvistetaan, maistraatin on lähetettävä ilmoitus vahvistamisesta henkilön aviopuolisolle. Uudistettu transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettu laki on astunut voimaan 1. maaliskuuta 2017, eli samaan aikaan, kun uudistettu avioliittolaki.

3.2.4 Muutokset nimilakiin

Nykyinen nimilaki astui voimaan vuonna 1986. Vuoteen 1991 se oli nimeltään sukunimilaki. Tämä laki korvasi vuonna 1920 säädettyä lakia sukunimestä (328/20) sekä perheoikeudellisia säännöksiä, jotka koskivat puolisoiden ja lasten sukunimeä. Vuonna 1986 säädetty nimilaki turvasi sukunimen muuttumattomuutta, vakuutti kansallisen nimistökuulttuurin suojelemisen ja varmisti puolisoiden tasa-arvoisuuden, sekä lasten yhdenvertaisuuden heidän syntyperästä riippumatta. Lain yhteydessä perustettiin nimilautakunta, lisättiin säännöksiä, jotka koskivat kansainvälisiä yksityisoikeuksia. Vuonna 1991 sukunimilakia laajennettiin, siihen lisättiin vuonna 1945 säädettyä etunimilakia (1265/1945), jolloin lain nimeksi tuli nimilaki. Laki uudistettiin vielä kaksi kertaa vuosina 1993 ja 2015.¹³⁵

Tällä hetkellä aiotaan uudistaa nimilaki. Kansainvälistyminen ja perherakenteiden muutokset sekä tasavertaisen avioliittolain säätäminen vaativat muutoksia. Muutosten tavoitteena on viranomaistoiminnan tehostaminen ja sääntelyn yksinkertaistaminen. Muutoksien taustalla on mm. maistraattien ja nimilautakunnan toiminnan tehostaminen sekä käsittelyaikojen lyhentäminen.¹³⁶

Nimilain etunimeä koskeva lainsäädäntö pyritään säilyttämään pääosin entisellään sillä ehdolla, että lakiin on ajatus kirjoittaa lapsen edun kantainen säännös. Lain ehdotuksena on

---

¹³⁵ Silvola 2016, 9.

¹³⁶ Silvola 2016, Nimilain uudistaminen käynnistämässä.

luopua perustelemistarpeista sukunimen muutoksessa. Sen lisäksi ehdotetaan sallia kaksiosaisen sukunimen periytymistä. Tämän lisäksi kuulusmenettelystä esitetään luopumaan ja uusien etu- ja sukunimien kohdalla sekä kansainvälisten nimikäytäntöjen tapauksissa vaadittaisiin nimilautakunnan lausuntoa.¹³⁷

Suomalainen nimijärjestelmä, eli velvoite etu- ja sukunimen käyttöön, on edelleenkin ajantasainen ja vastaa monissa muissa maissa olevaa nimikäytäntöä.¹³⁸ Lakiuudistuksen ehdotuksena on säilyttää nykyisen käytännön, jossa ei tulla rajoittaa etunimen valinta nimilistojen avulla, mutta etunimien lukumäärä rajataan edelleen maksimissaan kolmeen. Etunimen valinnassa säilytetään vaatimus siitä, että nimen on oltava lapsen edun mukainen ja kaikki lapsen edun vastaisia etunimiä kielletään edelleen.¹³⁹

Avioliittolain uudistuksen myötä, joka on astunut voimaan 1.3.2017, nimilakiin tehdään muutokset samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliiton solmimisessa. Tasavertaisen avioliittolain voimaan astumisen jälkeen parisuhteita ei enää saa solmia, vaan solmitaan avioliittoja. Ennen lakiuudistusta solmitut parisuhteet jäävät kuitenkin voimaan parisuhteina, ellei pari halua muuttaa statuksen avioliitoksi. Samaa sukupuolta oleviin pareihin, jotka solmivat avioliiton, sovelletaan nimilain aviopuolisointa koskevia ehtoja, eli he saavat mahdollisuuden valita yhteisen sukunimen tai ottaa käyttöön yhdistelmänimen. Toisaalta henkilöt, jotka eivät muuta parisuhteita avioliitoksi, ei edelleenkaan sovelleta aviopuolisointa koskevia nimilain säännöksiä.¹⁴⁰

3.2.5 Muutokset adoptiolakiin

Adoptiolain mukaan vain aviopuolisot voivat adoptoida yhdessä lapsen. Hallituksen esityksen mukaan uudistetun avioliittolain astumisen voimaan jälkeen samaa sukupuolta olevat aviopuolisot saavat mahdollisuuden yhteisen adoption. Tämä siis edellyttää, että rekisteröidyissä parisuhteissa olevat henkilöt muuttavat ilmoituksella omat suhteensa parisuhteista avioliittoon. Hallituksen ehdotus ei edellytä muutoksia adoptiolakiin. Rekisteröidyistä parisuhteista annetun lain 9 §:n mukaan puolisot, jotka eivät muuta suhteensa avioliitoksi, säilyttävät oikeutensa adoptoida parisuhdekumppaninsa lapsen.¹⁴¹ Hallituksen esityksen luonnoksen kuulumistilaisuuden aikana Aito avioliitto ry -yhdistys on vastustanut tätä ehdotusta. Siitä huolimatta hallitus ei ole muuttanut tätä kohta

---

¹³⁷ Silvola 2016, 5.

¹³⁸ Silvola 2016, 11.

¹³⁹ Silvola 2016, 14.

¹⁴⁰ Silvola 2016, 23.

¹⁴¹ Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 7.

esityksessä.¹⁴² Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen tältä osin muuttumattomana. Tämä muutos on astunut voimaan 1. maaliskuuta 2017.¹⁴³

4 Aito 2016

Tahdon 2013 -aloitteelle tuli vastapainona Aito 2016 -aloite. Tämän kansalaisaloitteen tarkoituksena oli kumota uudistetun avioliittolain säädökset ja näin säilyttää avioliitto perinteisenä miehen ja naisen välisenä instituutiona. Sen lisäksi aloitteen tarkoituksena oli suojella lapsen oikeutta isään ja äitiin. Aloitteen tavoitteena oli mm. estää samaa sukupuolta olevien parien yhteisadoptiota.¹⁴⁴

Aloitetta perusteltiin sillä, että uudistettu avioliittolaki tulee olemaan syrjivä ja epätasa-arvoinen perinteisten avioliittoparien näkökulmasta. Aito 2016 -aloitteen kannattajat jättivät eduskunnan käsiteltäväksi kansalaisaloitteen tasa-arvoisen avioliittolain säätämättä jättämiseen, mutta eivät selittäneet siinä lakimuutoksen merkitystä lapsen omien perusoikeuksien näkökulmasta lainkaan.¹⁴⁵

Aloitteen tarkoituksena oli säilyttää perheen perustamista sen perinteisessä näkökulmassa, millä taataan yhteiskunnan säilyminen ja samalla turvataan lapsen lähtökohtainen oikeus saada syntyä ja kasvaa perheissä, joissa mies ja nainen ovat lapsen omia biologisia vanhempia. Aito 2016 -aloitteen kannattajien mielestä samaa sukupuolta olevien parien oikeudet oli jo riittävästi turvattu rekisteröidyistä parisuhteista annetussa laissa. Heidän oikeutensa hakea adoptiota säädettiin voimassa olevien adoptiota koskevien säännösten mukaisesti. Aito 2016 -aloitteen kannattajat ehdottivat uuden avioliittolain kumoamislain tulemaan voimaan viimeistään 1. maaliskuuta 2017 eli ennen uuden avioliittolain astumista voimaan.¹⁴⁶

Aito 2016 -aloitteen kannattajat korostivat, että valtaosassa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, 18 maassa 28:sta, avioliitto on edelleen vain miehen ja naisen välinen liitto. He perustivat omaa näkemystään mm. sillä, että entinen avioliittolaki oli ollut sellaisenaan tasa-arvoinen YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 16. artiklan perusteella ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. artiklan perusteella. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 16. artiklan mukaan ”täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto

---

¹⁴² Oikeusministeriö. HE 65/2015 vp, 9.

¹⁴³ Oikeusministeriö tiedote 2015.

¹⁴⁴ Oikeusministeriö. OM 46/52/2015. 2015.

¹⁴⁵ Oikeusministeriö. OM 46/52/2015. 2015.

¹⁴⁶ Oikeusministeriö. OM 46/52/2015. 2015.

ja perustaa perhe ilman minkäänlaisia rodusta, kansalaisuudesta tai uskonnosta johtuvia rajoituksia. Heillä on yhtäläiset oikeudet avioliittoon, avioliiton aikana ja sen purkamisen jälkeen...” Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. artiklan mukaan ”avioliittoiässä olevilla miehillä ja naisilla on oikeus mennä avioliittoon ja perustaa perhe tämän oikeuden käyttöä säätelevien kansallisten lakien mukaisesti.”¹⁴⁷

4.1 Tasa-arvoisen avioliittolain ongelmakohdat

Eduskunnassakin on ollut ristiriitaisia mielipiteitä liittyen tasa-arvoiseen avioliittolakiin ja aito avioliitto -kansalaisaloitteeseen. Eduskunta on säätänyt tasa-arvoiseen avioliittolakiin liittyviä ns. liitännäislakeja, eli lakimuutoksia, jotka ovat kiinteässä sidoksessa uudistettuun avioliittolakiin. Nämä ovat esimerkiksi sairausvakuutuslain (1224/2004) ja elatustukilain (580/2008) 6 ja 8 §:n tarvitsevat muutokset. Tämän rinnalla monilla eduskunnan edustajilla on herännyt kysymys aito avioliitto -kansalaisaloitteesta, joka on toimitettu eduskunnan käsiteltäväksi 22. kesäkuuta 2016 ja joka on ollut perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, mikä on vaikeuttanut ja hidastanut olennaisesti kansalaisaloitteen jatkokäsittelyä eduskunnassa. Näin Vesa-Matti Saarakkala (perussuomalaiset) on kommentoinut asian: ”...aloite pitäisi ja olisi jo pitänyt käsitellä nopeasti ja ennen kuin eduskunta käsittelee nämä avioliittolain muutokseen eli sukupuolineutraaliin avioliittolakiin liittyvät liitännäislait. Ja nyt puhutaan siis eduskunnan olemassa olevan aikataulun perusteella tästä hetkestä. Jos kansalaisaloite aidosta avioliitosta kaatuu tähän prosessiin eli eduskunnan aikataulutukseen, se jättää paljon hampaankoloon monille, jotka eivät kannata sukupuolineutraalia avioliittolakia. Ja jos näin käy, kansalaisaloite on instituutiolle ja demokratialle aiheutunut peruuttamatonta vahinkoa. Voiko kansalainen enää sen jälkeen luottaa siihen, että lainsäädännön muutosprosessin voi onnistuneesti käynnistää laadukkaalla kansalaisaloitteella, vai tulee ko kansalaisaloiteinstituutiosta pelkkä vitsi?”¹⁴⁸

Perustuslakivaliokunta 10. helmikuuta 2017 on antanut päätöksensä liittyen kansalaisaloitteeseen avioliiton säilymisestä aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona (KAA 2/2016 vp), jonka tarkoituksena on ollut kumota sukupuolineutraalia avioliittolakia ennen sen astumista voimaan 1. maaliskuuta 2017. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansalaisaloite ei ole ollut ristiriidassa perustuslain 6 §:n 1 momentin eli yhdenvertaisuussäännöksen eikä perustuslain 6 §:n 2 momentin eli syrjintäkieltosäännöksen kanssa. Näin ollen lainehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

¹⁴⁷ Oikeusministeriö. OM 46/52/2015. 2015.

¹⁴⁸ Eduskunta 2016. PTK 127/2016 vp.

Perustuslakivaliokunta on kuitenkin huomionnut, että lakivaliokunnan lakia käsiteltäessä on varmistettava, ettei lakiehdotus johda taannehtiviin heikennyksiin oikeuteen solmia avioliitto tai rekisteröidä parisuhde, mikä johtuu perustuslaista.¹⁴⁹

Lakivaliokunta on ottanut mietinnössä (LaVM 1/2017 vp - KAA 2/2016 vp) kantaa siihen, että kansalaisaloitteen (M 10/2013 vp) käsittelyn yhteydessä on otettava huomioon eri alojen asiantuntijoiden mielipiteitä aloitteesta ja sen vaikutuksista. Lakivaliokunta on kuullut noin kuusikymmentä asiantuntijaa, esimerkiksi eri ministeriöitä ja viranomaisia, uskonnollisia yhdyskuntia ja erilaisia järjestöjä, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Sateenkaariperheet ry, lastenpsykiatreja jne.¹⁵⁰

Lakivaliokunta on katsonut, että tasa-arvoinen avioliittolaki on ongelmallinen Suomen perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta, toisaalta niissä ei löydy ristiriitaisuuksia lain säätämiseksi, jos uskonnolliset yhdyskunnat hyväksyvät sen. Lakivaliokunta on päättänyt ehdottamaan eduskunnalle, että lakialoitetta hylätään. Samalla omassa mietinnössään lakivaliokunta on ilmoittanut, että eduskunta voi hyväksyä lakialoitetta, jos siihen tehdään tarvitsevia muutoksia.¹⁵¹

Eduskunta on hyväksynyt lakialoitteen ja antanut hallitukselle tehtävän viivästyksettä selvittämään ja tekemään esityksen siitä, minkälaisia tasa-arvoisen avioliittolain edellyttämiä muutoksia tarvitaan muihin lakeihin. Eduskunta on moniotteisissa käsittelyissä hyväksynyt tasa-arvoista avioliittolakia, sekä siihen liittyviä liitännäislakeja. Eduskunnan hyväksymien ja tasavallan presidentin vahvistamien lainmuutosten johdosta on aiheutunut kustannuksia, jotka ovat mm. viranomaisten tietojärjestelmissä tehdyt muutokset sekä niihin liittyvä koulutus.¹⁵²

Lakivaliokunta omassa mietinnössään on ottanut kantaa siihen, että kansalaisaloitteen hyväksymisestä johtuvat muutokset eli tasa-arvoisen avioliittolain kumoaminen ennen, kun se astuisi voimaan, johtaisi poukkoilevaan lainsäädäntötyöhön, sekä aiheuttaisi kohtuuttomuutta niiden yksilöiden kannalta, joita uudistettu laki koskisi. Kyseiseen asiaan on myös perustuslakivaliokunta viitannut omassa lausunnossaan, puhuessa lain taannehtivuudesta. Lakivaliokunta on myös korostanut, että sukupuolineutraalia avioliittolakia koskevan aloitteen kumoaminen voisi lähitulevaisuudessa johtaa uuteen samantapaiseen

---

¹⁴⁹ Eduskunta 2017. PeVL 1 2017vp - KAA 2/2016 vp.

¹⁵⁰ Valiokunnan mietintö LaVM 1/2017 vp - KAA 2/2016 vp.

¹⁵¹ Valiokunnan mietintö LaVM 1/2017 vp - KAA 2/2016 vp.

¹⁵² Valiokunnan mietintö LaVM 1/2017 vp - KAA 2/2016 vp.

kansalaisaloitteeseen, jossa pyritään saattaa voimaan tasa-arvoista avioliittolakia uudestaan.¹⁵³

Lakivaliokunta omassa vastauslausekkeessaan on ilmaissut, että tasa-arvoinen avioliittolaki liitännäislakeineen ei ole vielä astunut voimaan, joten perustuslakivaliokunnan kannan mukaan kyse ei ole sellaisista lainsäädäntöön perustuvista perustelluista odotuksista, joita pitäisi ehdottomasti suojata. Lakivaliokunnan mukaan avioliittolain muutos sekä siihen liittyvät liitännäislait on kumottava avioliiton säilyttämiseksi aidosti tasa-arvoisena.¹⁵⁴

Eduskunnassa on pidetty 17. helmikuuta 2017 äänestys, jossa eduskunta on äänestänyt sukupuolineutraalin avioliittolain kumoamisesta koskevaan kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen ääniin 120-48.¹⁵⁵

5 Kirkon näkemys avioliittolain uudistukseen

Kristinusko on syntynyt Rooman valtakunnassa ja sen on saanut alkunsa Jeesus Nasaretilaisen opetuksista noin vuosina 26 - 30 jKr.¹⁵⁶ Kristilliset kirkot ovat olleet kaksituhatta vuotta samaa mieltä siitä, että avioliitto on yhden naisen ja yhden miehen välinen liitto. Raamatun mukaan tämä liitto on hyvin arvokas, eikä kolmas osapuoli saa rikkoa sitä.¹⁵⁷ Avioliitosta on tullut vahva kirkon perinne. Vasta viime vuosina yhteiskunnassa on syntynyt erilaisia näkemyksiä tästä asiasta ja jotkut protestanttiset kirkot ovat irrottautuneet tästä vahvasta perinteestä.¹⁵⁸

5.1 Historia

Kirkolla on oma näkemyksensä asiasta. Raamatussa suhtautuminen homoseksuaalisuuteen on kielteinen. Siitä on maininta sekä Vanhassa-, että Uudessa testamentissa. Vanhassa testamentissa kielletään homoseksuaalisuutta, kun taas Uudessa testamentissa torjutaan lesboseksuaalisuutta. Kirkon mielestä se on ollut Jumalan tahdon vastaista ja näin ollen sitä pidetään syntinä. Nykyinen yhteiskunta on kuitenkin vähitellen luopunut tästä näkemyksestä, joten homoseksuaalisuutta ei enää pidetä kriminaalina.¹⁵⁹

¹⁵³ Valiokunnan mietintö LaVM 1/2017 vp - KAA 2/2016 vp.

¹⁵⁴ Valiokunnan mietintö LaVM 1/2017 vp - KAA 2/2016 vp.

¹⁵⁵ Eduskunta. Eduskunnan istunto 9/17.2.2017.

¹⁵⁶ Mustonen 2015.

¹⁵⁷ Räsänen - Räsänen 2016, 95.

¹⁵⁸ Räsänen - Räsänen 2016, 10.

¹⁵⁹ Kuula 2015, 1.

Kirkon näkökulma avioliittoon on ollut jo pitkään yksiselitteinen, eli sen tarkoituksena on ollut luominen eli lisääntymisen mahdollisuus. Teologian mukaan kaksi ihmistä etsivät oikean kumppanin, rakastuvat, tahtovat lapsia ja he solmivat avioliiton.¹⁶⁰

Toisaalta, kun mietitään samassa valossa samaa sukupuolta olevien pariin liittoa, niin heidänkin kohdalla toteutuu suurin osa avioliiton periaatteita, jotka ovat rakkaus, halu, vastuu ja sukupuolisuus. Kaksi periaatetta kuitenkin puuttuu, ne ovat toisiaan täydentävä anatomia ja fysiologia sekä lisääntymisen mahdollisuus, joka periaatteessa täydentää ensimmäistä periaatetta.¹⁶¹

5.2 Avioliittolain uudistuksen tuomat haasteet

Nykyään kirkon näkemys on toisenlainen kuin keskiajalla. Kirkon virallinen käsitys avioliitosta on päätetty marraskuussa 2015 kirkolliskokouksessa, sen mukaan avioliitto on naisen ja miehen välinen liitto. Elokuussa 2016 piispa kokouksessa on todettu, ettei papin oikeus vihkiä kirkolliseen avioliittoon muutu tasa-arvoisen avioliittolain astumisen myötä. Kirkon jäsenillä, papeilla ja piispoilla on kuitenkin erilaisia mielipiteitä ja näkemyksiä uudistetusta avioliittolaista. Kyseinen näkemys koskee myös siunausta, toisten mielestä se on mahdollista, toisten mielestä mahdotonta. Esimerkkinä voidaan mainita piispa W. Reikkisen kantaa. Hän on asettunut homopariin puolustavalle kannalle. Kirkko ei näin ollen halua siunata eikä vihkiä homopareja klassiseen avioliittoon, vain on sitä mieltä, että tälle ilmiölle on keksittävä toinen nimi.¹⁶²

Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispainkokous on antanut selonteon seurakunnille ja papistolle tueksi avioliittolain muuttuessa. Sen mukaan kirkossa on tilaa erilaisille ihmisille, perheille, yksineläville ja eronneille. Kirkon mukaan Kristuksessa kaikki ovat yhdenvertaisia.¹⁶³ Selonteossa on korostettu, että avioliittolain uudistuksen myötä kaikkien kirkon jäsenten on tarkistettava omia näkemyksiään ja asenteitaan ottaen huomioon apostolin kehotusta ”Kunnioittakaa kilvan toistanne”.¹⁶⁴ Selonteossa ehdotetaan, että esimerkiksi pappi voi rukoilla maistraatissa avioliiton solmineiden puolesta tai kanssa.¹⁶⁵ Selonteossa on korostettu, että jokainen ihminen on Jumalan kuva riippumatta iästä,

---

¹⁶⁰ Kuula 2013.

¹⁶¹ Kuula 2013.

¹⁶² Suomen evankelisluterilainen kirkko. Uusi avioliittolaki ja kirkko. 2017.

¹⁶³ Piispainkokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta 2016, 2.

¹⁶⁴ Piispainkokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta 2016, 11.

¹⁶⁵ Piispainkokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta 2016, 10.

alkuperästä, kielestä, kansalaisuudesta, uskonnosta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai perhemuodosta.¹⁶⁶

Avioliittolain uudistus ei kuitenkaan vaadi kirkolta järjestämään kirkkohäitä samaa sukupuolta oleville pareille. Kirkolla on täysin vapaus päättää itse omasta käytännöstään. Laki kuitenkin takaa samaa sukupuolta oleville pareille siviilivihkimisen.¹⁶⁷

Tasa-arvoisen avioliittolain hyväksyminen yhteiskunnassa on pakottanut nostaa mielipiteitä ja kantoja erilaisissa yhteisöissä. Kirkko on joutunut ilmaisemaan kantansa samaa sukupuolta olevien pariin avioliittoon.¹⁶⁸ Teologian maisteri ja kirkkoherra Tuomas Hynynen omassa artikkelissaan on kirjoittanut, että tällä hetkellä kirkolla ei ole yksimielisyyttä asiaan. Kirkko ei halua käskä tai kieltää vain yrittää pyytää ihmisiä ymmärtämään asian merkityksen ja toimimaan vastuullisuuden ja oikeudenmukaisuuden hyväksi.¹⁶⁹

Hytönen on korostanut, että viime aikoina kirkon kanta samaa sukupuolta oleviin pareihin on toisenlainen, kuin ennen, eli se on hyväksyvä. Artikkelissa hän on kirjoittanut, että kirkon positiivista kantaa tukee ”liittyminen yleisen lainsäädännön syrjäntäkieltoihin, seurakuntien sateenkaaritoiminta, rukoushetkien mahdollisuus ja muutamien seurakuntien tai yhtymien linjaukset”¹⁷⁰. Toisaalta kirkko yrittää edelleenkin säilyttää selkeän eron perinteisen avioliiton ja parisuhteiden välissä. Tämä näkemys voidaan huomata koko maailmassa.¹⁷¹ Kirkon sisällä olevat ristiriitaiset mielipiteet, kannanotot ja toiminta eivät kuitenkaan pysty vaikuttamaan ihmisten näkökantaan seksuaalisuudesta, vaan ne vaikuttavat ihmisten suhtautumiseen kirkkoon.¹⁷²

Anu Pylkkäsen kirjassa ”Vaihtoehto avioliitolle” korostetaan, että valtiolla ja kirkolla on erilaiset roolit, tehtävät ja tavoitteet, joten niitä on pidettävä erillään. Oikeuden ei tulisi puuttua ihmisen ja Jumalan suhteisiin, eikä kirkon tulisi puuttua ihmisen oikeuselämään. Kirkon on kuitenkin valitseva kannan, jota se seuraa.¹⁷³

Voidaan todeta, että kirkko kuitenkin yrittää olla tekemättä edellisten vuosisatojen virheitä, jotka voivat pahimmassa tapauksessa johtaa seurakunnan menettämiseen. Tämän takia se

¹⁶⁶ Piispaikokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta 2016, 1.

¹⁶⁷ Piispaikokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta 2016, 1.

¹⁶⁸ Hytönen ym. 2016, 295.

¹⁶⁹ Hytönen ym. 2016, 311.

¹⁷⁰ Hytönen ym. 2016, 311.

¹⁷¹ Hytönen ym. 2016, 311.

¹⁷² Hytönen ym. 2016, 312.

¹⁷³ Pylkkänen 2012, 24.

yrittää pysyä ajan tasalla ja olla läheinen nykyiselle ihmiskunnalle. Kirkko on oma-aloitteisesti yrittänyt selvittää kyseistä ongelmaa eri näkökulmista.

5.2.1 Yliopistojen professorien asiantuntijalausunnot

Kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja on pyytänyt kirkkohallituksen puolesta neljältä eri Suomen yliopistojen professorilta kirjallisen asiantuntijalausunnon tulevan avioliittolain muutoksen vaikutuksista kirkolliseen vihkimiseen. Lausunnon ovat tehneet Helsingin yliopiston siviilioikeuden professori Urpo Kangas, Turun yliopiston professori Tuulikki Mikkola, Helsingin yliopiston siviili- ja persoonallisuus oikeuden dosentti sekä Lapin yliopiston yksityisoikeuden professori emeritus Ahti Saarenpää ja Turun yliopiston valtiosääntöoikeuden professori Veli-Pekka Viljanen.¹⁷⁴

Eri yliopistoiden neljä professoria käsittelee asian lain perusteella, pohjautuen mm. avioliittolakiin, perustuslakiin, rikoslakiin, kirkkolakiin, kirkkojärjestykseen, yhdenvertaisuus-, uskonnonvapauden-, syrjintäkielto- ja tasa-arvoisuuden periaatteeseen. Helsingin yliopiston siviilioikeuden professorin Urpo Kankaan mukaan kaikilla evankelisluterilaisilla papeilla on vihkimisoikeus, muttei vihkimisvelvollisuus siitä alkaen, kun häntä on nimitetty papin virkaan.¹⁷⁵ Urpo Kangas perustelee näkemyksensä avioliittolaila, jonka mukaan vihkiminen on henkilökohtainen oikeustoimi, jonka pätevyyden edellytyksenä ovat vihittävän henkilökohtainen läsnäolo ja myönteinen vastaus. Vihkiminen ei saa toimittaa, jos vihkijän tiedossa on esteitä, jotka kieltävät avioliiton solmimista, muttei jos esteitä ole ja molempien kihlakumppanien vastaus on myönteinen, vihkijä on velvollinen toteamaan heidät aviopuolisoiksi.¹⁷⁶

Kankaan mukaan papin vihkimisvelvollisuutta voidaan rinnastaa virkamiesvelvollisuuteen. Hän viittaa rikoslakiin, jonka mukaan virkamiehellä ei ole oikeutta kieltäytyä jostakin virkatoimesta omantunnon syistä, sillä samalla hän syyllistyy virkavelvollisuuden laiminlyömiseen.¹⁷⁷ Kangas korostaa, että oikeudellisesta näkökulmasta tilanne on epäselvä, koska valiokuntakäsittelyn mukaan tasa-arvoinen avioliittolaki ei vaikuta mitenkään uskonnollisen yhdiskunnan oikeuteen päättää, kenet kirkko vihkii avioliittoon. Samalla Kangas korostaa, että tasa-arvoisen avioliittolain esitöistä ilmenevä kannanotto on

---

¹⁷⁴ Kirkkohallitus Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 18.

¹⁷⁵ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 19.

¹⁷⁶ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 20.

¹⁷⁷ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 26.

oikeuslähdeopillisesti heikommassa asemassa, kuin lain nimenomainen säännös, jonka mukaan sukupuolen perusteella tapahtuva syrjintä virkatoimessa on epäoikeudenmukainen.¹⁷⁸

Kangas kirjoittaa omassa lausunnossaan, että vihkimisestä kieltäytyminen olisi seuraamuksetonta ja mahdollista ainoastaan siinä tapauksessa, jos se on erikseen lailla säädetty, muuten se on hyväksyttävä irtisanomisperuste.¹⁷⁹ Kankaan mielestä selvyuden vuoksi papin oikeus kieltäytyä samaa sukupuolta olevan parin vihkimisestä on säädettävä lailla, jonka säännöksen on koskeva sekä evankelisluterilaista kirkkoa, että ortodoksista kirkkoa ja kaikkia muita uskonnollisia yhdyskuntia. Kankaan mielestä nimenomaan eduskunta voi sallia papin kieltäytymismahdollisuuden samaa sukupuolta olevien kihlakumppanien vihkimisestä, koska muu ratkaisu on epätodennäköinen.¹⁸⁰

Omassa lausunnossaan Kangas korostaa, että kirkolliskokouksen on otettava kantaa siihen, salliiko evankelisluterilainen kirkko samaa sukupuolta olevien parien vihkimisen ja kannattaako kirkko mahdollisuuden papin kieltäytymisen henkilökohtaisten syiden perusteella vihkimisestä. Kankaan mukaan tämän kysymyksen selkeä ratkaisu on kirkon omassa intressissään, koska muuten saattaa olla niin, että avioliiton vihkiminen siirtyy suurin määrin vihkimisviranomaiselle.¹⁸¹

Turun yliopiston professori Tuulikki Mikkola omassa lausunnossaan korostaa, että hänen asiantuntemuksensa ei ole riittävää vastataksaan kysymykseen, tuleeko kirkon velvoittaa papit vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja. Mikkola kirjoittaa: ”Pidän lähtökohtanani kuitenkin ajatusta, että uskonnolliset yhteisöt saavat itse uskonnonvapautteen perustuen päättää kirkollisesta toiminnastaan, mikäli näin toimiessaan muita ihmis- ja perusoikeuksia ei rikota. Lainsäätäjän reagoiessa avioliittolain muutoksin siihen, miten avioliittokäsitys nykyisessä yhteiskunnassa on muuttunut, ei käsitykseni mukaan voi siten suoraan ja automaattisesti vaikuttaa em. uskonnonvapauden pohjalle rakentuviin vapauksiin.”¹⁸²

Helsingin yliopiston siviili- ja personallisuus oikeuden dosentti ja Lapin yliopiston yksityisoikeuden professori emeritus Ahti Saarenpään mukaan vuonna 1917 hyväksytty siviilivihkiminen avioliiton solmimisen yhtenä muotona on samalla johtanut siihen, että suhteessa yhteiskuntaan kirkollinen parisuhde on menettänyt ensisijaisuutensa. Saarenpään mukaan nykyisessä eurooppalaisessa oikeusvaltiossa ihmis- ja perusoikeudet tulevat etusijalle,

¹⁷⁸ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 29.

¹⁷⁹ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 29.

¹⁸⁰ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 30.

¹⁸¹ Kangas Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 30.

¹⁸² Mikkola Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 36.

kun käsitellään kysymyksiä oikeudesta ja vapaudesta. Saarenpää kirjoittaa omassa lausunnossaan: ” Olemme siirtyneet ihmis- ja perusoikeusvelvoitteisen laintulkinnan aikakaudelle.”¹⁸³ Hänen mukaan tähän liittyy mm. uskonnonvapaus.¹⁸⁴

Saarenpää on sitä mieltä, että kysymys siitä, voiko kirkko velvoittaa pappeja vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja ja miten tätä mahdollisesti tehdään, on hänen lausuntopyynnön ja asiantuntemuksen ulkopuolella.¹⁸⁵ Saarenpää täsmentää, että eduskunnan lakivaliokunta, joka on käsittänyt tasa-arvoisen avioliittolain kansalaisaloitetta, on todennut, että kyseinen aloite ei vaikuta uskonnonvapauteen. Saarenpää korostaa, että Suomi on allekirjoittanut ihmisoikeussopimuksia, joiden perusteella se on velvollinen noudattaa niitä ja edistää ihmis- ja perusoikeussuojaa, joten uskonnonvapauteen liittyvä kirkon vihkimisoikeus on kunnioitettava.¹⁸⁶

Turun yliopiston valtiosääntöoikeuden professori Veli-Pekka Viljanen on omassa lausunnossaan ilmaissut: ”Avioliittolain muutoksen esitöistä käy selvästi ilmi, että lain muutoksen tarkoituksena ei ollut puuttua evankelisluterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkon tai muun uskonnollisen yhdyskunnan kirkolliselle vihkimiselle asettamiin lisäehtoihin.”¹⁸⁷ Hänen mukaan lakivaliokunnan mietinnössä on todettu, että jokaisella uskonnollisella yhdyskunnalla on jatkossakin oikeus itsenäisesti ratkaista, vihkivätkö ne samaa sukupuolta olevia pareja. Viljanen on samaa mieltä Helsingin yliopiston siviilioikeuden professorin Urpo Kankaan kanssa, että avioliittolain mukaan kirkolliselle yhdyskunnalle vihkiminen on oikeus, muttei velvollisuus.¹⁸⁸

Viljanen kirjoittaa, että perustuslain takaama uskonnonvapaus sisältää uskonnon yhdistymisvapauden, mikä edellyttää uskonnollisen yhdyskunnan sisäistä autonomiaa ja oikeutta määrätä omista asioistaan.¹⁸⁹ Viljanen mainitsee, että eduskunnan lakivaliokunta on todennut, että kirkolla olisi kolme vaihtoehtoa vihkimiskäytännössä, eli kirkko voisi jatkaa vain miehen ja naisen liiton vihkimistä, kirkko voisi muuttaa käytäntönsä niin, että jatkossa se vihkisi myös samaa sukupuolta olevia pareja tai luopuisi kokonaan oikeudesta vihkimiseen ja jatkossa vain siunaisi avioliitot.¹⁹⁰

---

¹⁸³ Saarenpää Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 38.

¹⁸⁴ Saarenpää Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 38.

¹⁸⁵ Saarenpää Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 40.

¹⁸⁶ Saarenpää Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 41.

¹⁸⁷ Viljanen Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 43.

¹⁸⁸ Viljanen Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 43.

¹⁸⁹ Viljanen Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 43.

¹⁹⁰ Viljanen Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 46.

Omassa lausunnossaan Viljanen korostaa, että tämä on kirkon sisäinen kysymys. Viljanen on samaa mieltä Helsingin yliopiston siviili- ja personallisuus oikeuden dosentin ja Lapin yliopiston yksityisoikeuden professorin emeritus Ahti Saarenpään kanssa, että ”jos uskonnolliset yhdyskunnat hoitavat tätä tehtävää tavalla, jota yleisesti yhteiskunnassa pidettäisiin seksuaalivähemmistöjä syrjivänä, voi muodostua painetta siirtyä järjestelmään, jossa avioliiton oikeusvaikutukset tulisivat ainoastaan viranomaisten toimittaman siviilivihkimisen perusteella.”¹⁹¹

6 Media

Voidaan vahvistaa, että kansalaisaloite tasa-arvoisen avioliittolain säätämisestä on herättänyt paljon kohua yhteiskunnassa, mikä on taas näkynyt mm. mediassa erityisen hyvin. Tämä aihe on ollut pitkään sen keskipisteenä. Keskusteluihin ovat osallistuneet tavalliset kansalaiset, kirkon ja yliopistojen edustajat, poliitikot jne. Vaikka laki on astunut voimaan 1.3.2017, tuntuu siitä, että se edelleenkin herättää ristiriitaisia mielipiteitä yhteiskunnassa.

Sukupuolineutraalin avioliittolain kannattajat ovat perustaneet kansalaisaloitekampanjan tasa-arvoisen avioliittolain puolesta, jonka nimeksi on tullut Tahdon 2013. Internet - sivuston kautta on mainostettu kansalaisaloitetta ja kerätty ääniä sitä varten. Sen lisäksi kampanjan sivustolla on julkaistu aiheeseen liittyviä uutisia, haastatteluja ja järjestettäviä tilaisuuksia¹⁹².

Voidaan todeta, että kansalaisaloite sukupuolineutraalin avioliittolain puolesta on saanut erityisen paljon huomiota sekä mediassa, että kansalaisten keskuudessa. Se on johtunut siitä, että Tahdon 2013 -kampanja on hyvin organisoitu ja mainostettu ja siitä on paljon puhuttu. Kansalaisaloite tasa-arvoisen avioliittolain säätämisestä jo ensimmäisenä päivänä on kerännyt huokean määrän ääniä. Sen etenemiseen on järjestetty erilaisia tilaisuuksia, joista on tiedotettu ahkerasti. Voidaan sanoa, että asia on ollut muutenkin ajantasainen ja kiinnostava aihe medialle ja yhteiskunnalle, joten siitä on ollut paljon artikkeleita, mielipidekirjoituksia ja -osoituksia.

Voidaan kiinnittää huomiota siihen, että perinteisen avioliittoinstituution kannattajat ovat taas tehneet oman kansalaisaloitteen tulevan avioliittolain kumoamisesta ja perustaneet oman Internet - sivuston, jonka kautta popularisoivat omia aatteita. Yhdistyksen nimeksi on tullut Aito Avioliitto. Voidaan havaita, että se on kuitenkin saanut paljon vähemmän

---

¹⁹¹ Viljanen Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245, 46.

¹⁹² Tasa-arvoinen Suomi ry. Mitä aloite tarkoittaa 2017.

valaistusta ja mainonta mediassa. Kansalaisaloite perinteisen avioliiton puolesta on saanut vähemmän ääniä, verrattuna tasa-arvoisen avioliiton aloitteeseen. Siitä huolimatta sen kannattajien äänien määrä on riittänyt siihen, että aloite on tullut eduskunnan käsittelyyn. Voidaan huomata, että eduskuntakäsittelyssä on kiinnitetty huomiota siihen, että aloite saattaa olla perustuslain vastainen ja eduskunta on siirtänyt sitä perustuslakivaliokuntakäsittelyyn. Voidaan todeta, että päätöstä on odotettu ennen itsenäisyyspäivää, mutta aloite on jumittunut perustuslakivaliokuntaan ja odottanut käsittelyä, jota on järjestetty helmikuussa 2017.

Keskusteluun ovat osallistuneet myös aktiivisesti sekä asiantuntijat että kirkko. Esimerkkinä voidaan mainita Helsingin yliopiston siviilioikeuden professori Urpo Kangas, joka on tunnettu myös monien perheoikeuskirjojen tekijänä. Kirkollishallitus on tilannut Kankaalta ja kolmelta muulta yliopistojen professoreilta asiantuntijalausuntoa, koskien avioliittolain muutosta ja sen vaikutusta kirkolliseen vihkimiseen. Kesällä 2016 Kangas on lausunut, että kirkolla on velvollisuus vihkiä avioliittoon samaa sukupuolta olevat parit sen jälkeen, kun uudistettu avioliittolaki on astunut voimaan.¹⁹³

Kangas on kirjoittanut lausunnossa: "Kun tasa-arvoinen avioliittolaki tulee voimaan, kirkon on huolehdittava siitä, että samaa sukupuolta oleville pareille järjestyy vihkiminen..."¹⁹⁴ Kankaan mukaan, jos kirkko haluaa toimia toisin, sen on nimenomaisesti päätettävä siitä, eli tehtävä muutosta kirkkolakiin tai kirkkojärjestykseen, että kirkko vihki vain eri sukupuolta olevia pareja. Ongelma on ollut kuitenkin siinä, ettei kirkolliskokous ehdi muuttaa sitä ennen avioliittolainuudistuksen astumista voimaan, koska kirkolliskokous kokoontuu vain kerran marraskuussa 2016.¹⁹⁵

Luterilaisen kirkon avioliittomääritelmä on kirkkolaisissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa, joissa ei ole mitään mainintaa siitä, että kirkollinen avioliitto kuuluu vain eri sukupuolta edustaville pareille. Kankaan mukaan samaa sukupuolta olevan parin vihkiä pappia ei saa rangaista, koska kirkkokäsikirja, jossa puhutaan sulhasesta ja morsiamesta, ei ole juridisesti sitovaa. Urpo Kangas korostaa: "Kirkkokäsikirjan sisältämät kausaalitoimituksia koskevat ohjeet eivät ole oikeusnormeja, eikä niillä ole samanlaista oikeudellista velvoittavuutta kuin esimerkiksi kirkkolain tai avioliittolain säädöksillä."¹⁹⁶ Kangas täsmentää, että rangaistus on mahdollinen vain siinä tapauksessa, jos pappi vihki kihlakumppanit

---

¹⁹³ Hyytinen 2016.

¹⁹⁴ Kangas 2016, 28.

¹⁹⁵ Kangas 2016, 28.

¹⁹⁶ Haikala 2016.

avioliittoon tietoisena siitä, että kirkkojärjestyksen asettamat edellytykset eivät täyty. Urpo Kangas muistuttaa, että rikoslain mukaan luterilainen pappi on henkikirjoittajaan verrattava virkamies ja papin kieltäytyminen vihkimisestä on juridisesti epäselvä.¹⁹⁷

Kirkko ilmaisee oman kantansa myös median välityksellä. Tammikuussa 2017 pidetyssä piispainkokouksessa on käsitelty selvitystä vihkimisoikeuden luopumisen vaikutuksista. Piispainkokous on päättänyt toteuttaa laajan kartoituksen vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista siinä tapauksessa, jos vihkimisestä luovutaan kirkossa. Piispainkokouksen päätöksen mukaan selvitys on oltava valmis 31.10.2017 mennessä, jolloin sitä voitaisiin hyväksyä joulukuun 2017 tai helmikuun 2018 istunnoissa, jonka jälkeen se siirtyisi kirkolliskokoukseen toukokuussa 2018.¹⁹⁸

20. helmikuuta 2017 viisitoista kirkolliskokouksen edustajaa Suomen eri puolilta, joiden joukossa on Jukka Hautala, Markku Orsila, Aulikki Mäkinen ym., on allekirjoittanut aloitteen, joka koskee samaa sukupuolta olevien parien vihkimistä kirkossa. 15. maaliskuuta 2017 mennessä myös muilla kirkolliskokousedustajilla on ollut mahdollisuus allekirjoittaa aloitteen. Aloitteen allekirjoittaneiden mielestä sukupuolineutraaliparien vihkiminen on sallittava ja näin turvattava kaikkien kirkon jäsenten myös homoseksuaalien tasavertaisia oikeuksia kirkossa.¹⁹⁹

Suomessa kirkon toiminta käsitellään mm. kirkkolaisissa (1054/1993) ja kirkkojärjestyksessä (1055/1993). Evankelisluterilaisen kirkon päätöksenteko jakautuu monelle eri tasolle. Seurakunnilla on laaja toiminnallinen, taloudellinen ja hallinnollinen itsenäisyys, mutta ylin päättävä elin on kirkolliskokous, joka pidetään kaksi kertaa vuodessa. Tämän lisäksi tietyistä asioista päätetään kirkkohallituksen, piispainkokouksen ja kirkon työmarkkinailaitoksen tasolla.²⁰⁰ Suomen evankelisluterilaisen kirkon seuraava kirkolliskokous on toukokuussa. Tarkoituksena on se, että aloitetta käsitellään toukokuussa pidettävässä kirkolliskokouksessa. Aloitteen menestymiseen tarvitaan kolme neljäsosaa kaikista kirkolliskokouksen äänistä.²⁰¹

Myös poliitikot ovat ilmaisseet omaa mielipidettä mediassa tasa-arvoisesta avioliittolaista. Esimerkkinä voidaan mainita Iltalehden artikkeli, jossa on julkaistu heidän mielipiteitä, missä poliitikot perustelevat omaa kantaansa. Näin Vihreiden edustaja Pekka Haavisto on sitä mieltä, että nykyinen lainsäädäntö ei anna kaikille perheille samoja mahdollisuuksia. Hän on

---

¹⁹⁷ Haikala 2016.

¹⁹⁸ Komulainen 2017.

¹⁹⁹ Hautala 2017.

²⁰⁰ Suomen evankelisluterilainen kirkko. Päätöksenteko kirkossa. 2017.

²⁰¹ Hautala 2017.

korostanut, että hän on perhearvojen puolustaja. Hänen mielestä nyt on mahdollisuus antaa jokaiselle henkilölle elää tasa-arvoista perhe-elämää. Kokoomuksen Jaana Pelkonen on sanonut, että ”yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja vapaus eivät ole omantunnonkysymyksiä.”²⁰² Vasemmiston Silvia Modig on ilmaissut, että tasa-arvoisen avioliittolain säätämisessä kysymys on ennen kaikkea yhdenvertaisuudesta. Hän on sitä mieltä, että nykyinen lainsäädäntö asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan seksuaalisen suuntautumisen mukaan. Kokoomuksen Lasse Männistö on korostanut, että ”orjuutta ei olisi kielletty eivätkä naiset olisi saaneet äänioikeutta, jos kaikki instituutiot olisivat ikuisia.”²⁰³ Perussuomalaisten edustaja Timo Soini on toista mieltä. Omassa haastattelussaan hän on sanonut, että ”perinteisen avioliittokäsityksen suojelu on oikein ja se perustuu traditioon, biologiaan ja terveeseen järkeen. Lapsikin tietää, että niin on parasta.”²⁰⁴ Kristillisdemokraattien edustaja Jouko Jääskeläinen on sitä mieltä, että miehen ja naisen avioliitto on luonnonmukainen.²⁰⁵ Näiden haastattelujen perusteella voidaan todeta, ettei eduskunnassakaan ole yksimielisyyttä.

Verkko on helpottanut ja nopeuttanut ihmisen elämää ja tiedonsaannin mahdollisuuksia. Voidaan todistaa, että yhdistyksen perustaminen ja aloitteen tekeminen ei ollut koskaan niin vaivatonta. Kannattajien löytäminen ei enää vaadi pääkadulle marssimista ja oman ideologian ilmaisemista esimerkiksi julisteiden kautta, vaan tämä pystyy tekemään verkkoviestintäympäristön kautta. Voidaan todeta, että kyseisessä tapauksessakin molempien kansalaisaloitteiden mainostaminen on toteutettu suuremmaksi osaksi verkon välityksellä, mikä on helpottanut ja nopeuttanut aatteiden edistämistä.

7 Johtopäätökset

Tasa-arvoinen avioliittolaki sai alkunsa kansalaisaloitteesta vuonna 2013, mutta aikaisemmin oli jo keskustelua siitä, että tarvitaan tasa-arvoista järjestelmää, jotta parisuhteissa elävillä perheillä olisi samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet toisiinsa kohti, kuin avioliitossa elävillä perheillä. Uudistettu avioliittolaki sai alkuunsa kansalaisaloitteesta, jonka etenemiseksi perustettiin Tahdon 2013 -kampanja. Se keräsi erityisen suuren kannatuksen, oli hyvin mainostettu mm. sosiaalisessa mediassa. Kansalaisaloitteelle tehtiin hyviä ja selkeitä perusteluja, mikä ilmeisesti heräsi ihmisissä enemmän luotettavuutta ja mielenkiintoa. Ihmisten ja median tuki näytti yhteiskunnalle, että kyseinen asia on ajankohtainen, tärkeä ja vaatii muutoksia. Mielestäni yhteiskunta oli muutenkin valmis näihin muutoksiin.

---

²⁰² Jokinen - Parkkonen 2014.

²⁰³ Jokinen - Parkkonen 2014.

²⁰⁴ Jokinen - Parkkonen 2014.

²⁰⁵ Jokinen - Parkkonen 2014.

Myöhemmin Tahdon 2013 -kampanjan vastapainona tuli Aito Avioliitto -yhdistyksen kannattama aloite avioliiton säilymisestä perinteellisenä instituutiona. Voidaan todeta, että se tuli erityisen myöhään ja keräsi paljon vähemmän kannatusta, heräsi vähemmän keskusteluja verrattuna Tahdon 2013 -kampanjaan. Mielestäni kansalaisaloite avioliiton säilymisestä aitona menestyisi paljon enemmän, jos se tulisi esille samanaikaisesti tasa-arvoisen avioliittolain aloitteen kanssa, näin sillä olisi paremmat mahdollisuudet edistyä. Aito 2016 -kampanja oli mainostettu huomattavasti enemmän kuin Tahdon 2013 -kampanja. Mielestäni Aito 2016 -kampanjan kannattajat olivat sitä mieltä, että aloite menestyy muutenkin, kun kyseessä on perinteisiä arvoja edistävä aloite. Aitoa avioliittoa edistävä kansalaisaloite oli mielestäni perusteltu paljon heikommin, kuin tasa-arvoista avioliittolakia edistävä aloite. Aloitetta perusteltiin mm. sillä, että uudistettu avioliittolaki on syrjivä ja epätasa-arvoinen perinteisten avioliittoparien näkökulmasta. Aito avioliitto -aloitteen tarkoituksena oli mm. suojella lapsen oikeutta isään ja äitiin, mutta omissa perusteluissaan aloitteen kannattajat eivät selittäneet lainkaan avioliittolakimuutoksen merkitystä lapsen omien perusoikeuksien näkökulmasta.

Eduskunnassa oli sekä tasa-arvoisen avioliittolain, että aidon avioliiton säilymisen kannattajia. Poliitikot olivat myös sitä mieltä, että aitoa avioliittoa edistävä kansalaisaloite tuli myöhäisessä aikataulussa käsittelyyn. Aloite pitäisi käsitellä, ennen kuin eduskunta ehtii käsitellä tasa-arvoisen avioliittolain liitännäislakeja. Aloite aidosta avioliitosta joutui perustuslakivaliokuntaan, minkä takia eduskunnan käsittely viivästyi ja jopa uhkasi kansalaisaloitelain luotettavuutta.

Uudistettu avioliittolaki ei vaadi kirkolta järjestämään kirkkohäitä samaa sukupuolta oleville pareille. Kirkolla on näin ollen täysin vapaus päättää itse omasta käytännöstään. Laki takaa samaa sukupuolta oleville pareille siviilivihkimisen.

Kirkolla ei ole yksimielisyyttä asiaan. Voidaan todeta, että kirkko ei halua käskä tai kieltää vain yrittää pyytää ihmisiä ymmärtämään asian merkityksen ja toimimaan vastuullisuuden ja oikeudenmukaisuuden hyväksi. Mielestäni tämä on hyvä lähestyminen näin vaikeaan ja ristiriitaiseen asiaan. Valtiolla ja kirkolla on erilaiset roolit, tehtävät ja tavoitteet, joten niitä on pidettävä erillään. Voidaan todeta, että kirkko kuitenkin yrittää olla tekemättä edellisten vuosisatojen virheitä, jotka voivat pahimmassa tapauksessa johtaa seurakunnan menettämiseen.

Kirkko oma-aloitteisesti yrittää selvittää kyseistä ongelmaa eri näkökulmista ja ilmaisee omia mielipiteitä mm. median välityksellä. Kirkko toimii vastuullisesti yrittäessä ratkaisemaan

asiaa, koska se esimerkiksi antoi omille seurakunnille ja papistolle selonteon toimintansa tueksi ja pyysi oikeudellista lausuntoa liittyen kirkollisen vihkimisen järjestämiseen samaa sukupuolta oleville pareille neljältä Suomen yliopistojen professorilta.

Työssäni on laaja katsaus historiaan, joka käsittelee mm. avioliittoa koskevia asioita. Tämän avulla yritin näyttää, että homoseksuaalisuus ei ole uusi ilmiö maailmassa ja että esimerkiksi muinaisessa maailmassa miestenvälisiä ja naistenvälisiä seksuaalisia suhteita pidettiin normaaleina. Niitä ylistettiin ja niistä kirjoitettiin. Tämän lisäksi historian osion avulla yritin korostaa omassa työssäni yhteiskunnallista linjausta, joka liittyy lakiuudistukseen.

Mielestäni nykymaailmassa media antaa ihmiskunnalle enemmän mahdollisuuksia ilmaista itseään, saada nopeasti informaation ja käyttää perusoikeuksia, esimerkiksi sanavapautta, tasavertaisuutta ja -arvoisuutta. Voidaan huomata, että ihminen pystyy mm. aktiivisemmin osallistumaan yhteiskuntakeskusteluun, tutustua virallisiin asiakirjoihin, koska kaikki ne ovat nykyään sähköisessä muodossa. Verkkoviestintäympäristö on täynnä monien ihmisten mielipiteistä ja ilmaisuista, jotka useimmiten vaikuttavat yksilön mielipiteeseen. Tavallisesti mielipideosoitus tapahtuu anonyymisti, mikä on monille helpompi.

Voidaan todeta, että lainuudistus antaa mahdollisuuden samaa sukupuolta oleville pareille, jotka solmivat avioliiton tai muuttavat nykyisen parisuhteen avioliitoksi, avioparien oikeuksia ja velvollisuuksia. Uudistettu avioliittolaki mahdollistaa parisuhdekategorian poistamisen, jonka myötä ei enää tarvitse tuoda esiin seksuaalisen suuntautumisen, mikä on monille pareille erityisen tärkeä. Se on vapaaehtoista valintaa, koska parisuhteissa oleville pareille ei aseteta pakotteita siihen suhteen, että heidän on muutettava statusta avioliitoksi. Voidaan olettaa, että tasa-arvoinen avioliittolaki antaa viestin yhteiskunnalle, että samaa sukupuolta olevat perheet ja heidän lapset ovat yhtä arvokkaita, eikä erotu millään tavalla muista perheistä.

Lakiuudistus astui voimaan 1. maaliskuuta 2017 ja voidaan olettaa, että se toimii ja on ajankohtainen. Maaliskuun alusta maistraatissa muutettiin 770 aiemmin rekisteröityä parisuhteita avioliitoksi, solmittiin 87 uutta samaa sukupuolta olevien parien avioliittoa. Tieto perustuu Väestörekisterikeskuksen sivuun 4.4.2017.²⁰⁶

Työn tarkoituksena oli näyttää avioliittolain perusteita ja selvittää uuden lainsäädännön tuomia muutoksia, sekä näyttää erilaisten ihmisryhmien mielipiteitä ja suhtautumista lakiin.

---

²⁰⁶ Väestörekisterikeskus. 2017.

Mielestäni jokaisella ihmisellä on oma näkemys avioliittolain ja samalla avioliittoinstituution uudistamiseen. Kukaan ei kuitenkaan pysty ennustamaan, tyydyttääkö lakiuudistus toivottuja odotuksia. Tutkittaessa lakiuudistukseen liittyviä materiaaleja, tulin mielipiteeseen, että juridisesta näkökulmasta lakiuudistus tuo oikeasti mukanaan tasa-arvoisuutta, mutta täyttyykö se käytännössä ja tuoko laki mukanaan siitä toivottuja hyötyjä ja takaako se esimerkiksi lapsen etuja, on toinen kysymys, joka pystytään selvittämään myöhemmin, esimerkiksi vuoden kuluttua, jolloin on olemassa luotettava tilasto. Mielestäni tämä tutkimus voidaan jatkaa vielä kahdessa suunnassa, toinen niistä voisi olla kirkon lopullista kantaa selittävä tutkimus ja toinen niistä voisi tutkia tilaston tietoja.

Olen sitä mieltä, että yhteiskunnalliselta kannalta työlläni on positiivinen ja tärkeä merkitys, koska se käsittelee hyvin laajasti ja monipuolisesti avioliittolain uudistukseen liittyviä аспекteja. Tutkimuksesta voi olla hyötyä tavalliselle ihmiselle, jota kiinnostaa tämä aihe ja joka haluaa tutustua siihen laajemmin sekä eri koulutusasteiden opiskelijoille, jotka mahdollisesti tutkivat samaa aihetta, sekä opiskelijoille, jotka kiinnostuvat aiheen jatkotutkimuksesta.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Aarnio, A., Kangas, U. 2010. Perhevarallisuus-oikeus. Uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Aldrich, R. 2006. Rakkaus samaan sukupuoleen: homoseksuaalisuuden historia. Suomentaja Ketola, V-P. Helsinki: Multikustannus.

Hannula, M. 1929. Kansanvalistusseuran kalenteri. 50. vuosikerta: 1930. Helsinki: Otava

Hekma, G. 2006. Rakkaus samaan sukupuoleen: homoseksuaalisuuden historia. Suomentaja Ketola, V-P. Helsinki: Multikustannus.

Helin, M. 2013. Suomen kansainvälinen perhe- ja perintöoikeus. Helsinki: Talentum.

Hytönen, M., Ketola, K., Salminen, V-M., Sohlberg, J., Sorsa, L. 2016. Erilaisista yhteisöistä elävä kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kangas, U. 2012. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. 2. uudistettu painos. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Kangas, U. 2013. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto T., Valtonen, M. 2015 Juridiikan perusteet. 5. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Knuutila, J. 1990. Avioliitto oikeudellisena ja kirkollisena instituutiona Suomessa vuoteen 1629. Helsinki: Suomen kirkkohistoriaallinen seura.

Nieminen, A. 1993. Suomalaisen aviorakkauden ja seksuaalisuuden historia. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto.

Nysten, T. 2015. Parisuhteen juridiikka. Helsinki: Kauppakamari.

Pylkkänen, A. 2012. Vaihtoehto avioliitolle. Tampere: Vastapaino.

Räsänen, P., Räsänen, N. 2016. Avioliitto: mistä on kysymys? Ryttylä: Uusi Tie.

Suojanen, K., Korte, A., Savolainen, H., Vanhanen, P. 2015. Lakiopas: juridiikan perusteet. 1. painos. Helsinki: KS-Kustannus.

Utrio, K. 1998. Perhekirja: eurooppalaisen perheen historia. Helsinki: Tammi.

Viralliset lähteet

Eduskunta. 2015. LaVM 7/2015 vp- HE 65/2015 vp Valiokunnan mietintö. Viitattu 29.12.2016.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/LaVM_7+2015.pdf

Eduskunta. 2017. PeVL 1 2017 vp - KAA 2/2016 vp Valiokunnan lausunto. Viitattu 10.01.2017.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_1+2017.aspx

Eduskunta. 2016. PTK 127/2016 vp Täysistunto. Viitattu 19.01.2017.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/PoytakirjaAsiakohta/Documents/PTK_127+2016+10.pdf

Euroopan yhteisö. 2000. 2000/C 364/01 Euroopan Unionin perusoikeuskirja. Euroopan yhteisöjen virallinen lehti. Viitattu 17.11.2016.
http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_fi.pdf

Kangas, U. 2016. Kirkkohallituksen kirja 4/2016 kirkolliskokoukselle, Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245. Oikeudellinen selvitys avioliittolain muutoksen vaikutuksista. Viitattu 26.01.2016.
https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0ahUKEwil4rfojeDRAhUBMywKHRasB80QFggrMAM&url=http%3A%2F%2Fkappeli.evl.fi%2Fkkoweb.nsf%2Fa0666fefabd0c564c2256faa0042290f%2F303c48eb8cf8a6eec2258052003d2d48%2F%24FILE%2FKKHK-4-2016%2520Oikeudellinen%2520selvitys.docx&usg=AFQjCNHF_phIVnjt36rYWZaSORDYK7K_SQ&sig2=Bvls236AiOylC4ZWBTVoQ&cad=rja

Kirkkohallitus. 2016. Kirkkohallituksen kirja 4/2016 kirkolliskokoukselle, Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245. Oikeudellinen selvitys avioliittolain muutoksen vaikutuksista. Viitattu 26.01.2016.
https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0ahUKEwil4rfojeDRAhUBMywKHRasB80QFggrMAM&url=http%3A%2F%2Fkappeli.evl.fi%2Fkkoweb.nsf%2Fa0666fefabd0c564c2256faa0042290f%2F303c48eb8cf8a6eec2258052003d2d48%2F%24FILE%2FKKHK-4-2016%2520Oikeudellinen%2520selvitys.docx&usg=AFQjCNHF_phIVnjt36rYWZaSORDYK7K_SQ&sig2=Bvls236AiOylC4ZWBTVoQ&cad=rja

Mikkola, T. 2016. Kirkkohallituksen kirja 4/2016 kirkolliskokoukselle, Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245. Oikeudellinen selvitys avioliittolain muutoksen vaikutuksista. Viitattu 26.01.2016.

https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0ahUKEwil4rfojeDRAhUBMywKHRasB80QFggrMAM&url=http%3A%2F%2Fkappeli.evl.fi%2Fkkoweb.nsf%2Fa0666fefabd0c564c2256faa0042290f%2F303c48eb8cf8a6eec2258052003d2d48%2F%24FILE%2FKKHK-4-2016%2520Oikeudellinen%2520selvitys.docx&usg=AFQjCNHF_phIVnjt36rYWZaSORDYK7K_SQ&sig2=Bvls236AiOylC4ZWBTVoQ&cad=rja

Mustasaari, S., Hossa, J. 2014. Samaa sukupuolta olevien parisuhteiden sääntely eri maissa. Oikeusministeriö. Selvityksiä ja ohjeita. 55/2014. Viitattu 21.12.2016.

http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1416832929702/Files/OMS_O_55_2014_Samaa_sukupuolta_-_muistio26.pdf

Oikeusministeriö. 2015. HE 65/2015 vp Hallituksen esitys. Viitattu 24.12.2016.

http://www.oikeusministerio.fi/material/attachments/om/ajankohtaista/uutiset/a_uutiset2015/hQWWw1UX/Avioliittolaki_HE.pdf

Piispankokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta. 2016. ePressi.com. Viitattu 18.01.2017. <http://www.epressi.com/media/userfiles/46457/1472645958/pk-valmis-avioliittoselonteko-2016.pdf>

Saarenpää, A. 2016. Kirkkohallituksen kirja 4/2016 kirkolliskokoukselle, Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245. Oikeudellinen selvitys avioliittolain muutoksen vaikutuksista. Viitattu 26.01.2016.

https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0ahUKEwil4rfojeDRAhUBMywKHRasB80QFggrMAM&url=http%3A%2F%2Fkappeli.evl.fi%2Fkkoweb.nsf%2Fa0666fefabd0c564c2256faa0042290f%2F303c48eb8cf8a6eec2258052003d2d48%2F%24FILE%2FKKHK-4-2016%2520Oikeudellinen%2520selvitys.docx&usg=AFQjCNHF_phIVnjt36rYWZaSORDYK7K_SQ&sig2=Bvls236AiOylC4ZWBTVoQ&cad=rja

Silvola, S. 2016. Arviomuistio nimilain uudistamistarpeista. Oikeusministeriö. Selvityksiä ja ohjeita. 11/2016. Viitattu 23.12.2016.

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1460366069638/Files/11_2016_Nimilaki.pdf

Sisäministeriö. 2014. Yhdenvertaisuus 1. Arvon mekin ansaisemme. Näkökulmia osallisuuden historiaan Suomessa. Viitattu 11.4.2017.

https://issuu.com/sisaministerio/docs/julkaisu_092014

Viljanen, V-P. 2016. Kirkkohallituksen kirja 4/2016 kirkolliskokoukselle, Asianro D/134/00.08.00/2016, 2015-00245. Oikeudellinen selvitys avioliittolain muutoksen vaikutuksista. Viitattu 26.01.2016.

https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0ahUKEwil4rfojeDRAhUBMywKHRasB80QFggrMAM&url=http%3A%2F%2Fkappeli.evl.fi%2Fkkoweb.nsf%2Fa0666fefabd0c564c2256faa0042290f%2F303c48eb8cf8a6eec2258052003d2d48%2F%24FILE%2FKKHK-4-2016%2520Oikeudellinen%2520selvitys.docx&usg=AFQjCNHF_phIVnjt36rYWZaSORDYK7K_SQ&sig2=Bvls236AiOylC4ZWBTIVoQ&cad=rja

Väestörekisterikeskus. 2017. Tasa-arvoiseen avioliittoon yhteensä 857 paria maaliskuussa 2017. Viitattu 24.4.2017. http://vrk.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tasa-arvoiseen-avioliittoon-yhteensa-857-paria-maaliskuussa-2017

YK. 1948. Ihmisjulistus. United Nations Human rights. Office of the hight commissioner. Viitattu 16.11.2016. http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/fin.pdf

Sähköiset lähteet

Eduskunta. 2015. Avioliittolain muutoksen edellyttämät lainmuutokset. Viitattu 29.12.2016. https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/parisuhdelaista-kohti-sukupuolineutraalia-avioliittoa/Sivut/avioliittolain-muutoksen-edellytt%C3%A4mat-lainmuutokset.aspx

Eduskunta. 2016. Eduskunta hyväksyi uudistetun avioliittolain edellyttämät lakimuutokset. Viitattu 01.02.2017.

https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/avioliittolakimuutokset_17.2.2016.aspx

Eduskunta. 2017. Eduskunnan istunto 9/17.02.2017. Viitattu 20.02.2017.

<https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/aanestys.aspx?aanestysnro=1&istuntonro=9&vuosi=2017>

Eduskunta. 2015. KAA 3/2013 vp. Viitattu 30.12.2016.

<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiat&docid=m+10/2013>

Eduskunta. 2013. M 10/2013 Kansalaisaloite 2013. Viitattu 19.01.2017.

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/paris_uhdelaista-kohti-sukupuolineutraalia-avioliittoa/Sivut/kansalaisaloite13.aspx

Haikala, T. 2016. Oikeustieteen professori: Kirkolla on velvollisuus vihkiä samaa sukupuolta olevat. Kirkko ja kaupunki. Viitattu 26.01.2017. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/oikeustieteen-professori-kirkolla-on-velvollisuus-vihkia-samaa-sukupuolta-olev-1>

Hakala, K. 2015. Parisuhdelaista kohti sukupuolineutraalia avioliittoa -tietopaketti. Viitattu 21.12.2016.

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/paris_uhdelaista-kohti-sukupuolineutraalia-avioliittoa/Sivut/default.aspx

Hautala, J. 2017. Kirkon avioliittokäsityksen laajentaminen - kirkolliskokousaloite 2017.

Viitattu 20.02.2017. <http://avioliittoaloite.blogspot.fi>

Hyytinen, T. 2016. Oikeustieteen professori: Kirkon vihittävä samaa sukupuolta olevat. Yle Uutiset. Viitattu 26.01.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-8923575>

Jokinen, K., Parkkonen, T. 2014. Tasa-arvoinen avioliittolaki: näin kansanedustajat perustelivat kantojaan. Iltalehti. Viitattu 18.01.2017.

http://www.iltalehti.fi/uutiset/2014112718873307_uu.shtml

Komulainen, J. 2016. Piispainkokous päätti vihkioikeusselvityksen toteutuksesta. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 26.01.2017. <http://evl.fi/uutishuone/tiedotteet/-/items/item/10510/Piispainkokous+paatti+vihkioikeusselvityksen+toteutuksesta>

Kuula, K. 2013. Sukupuolineutraali avioliitto. Viitattu 21.10.2016.

<http://www.karikuula.com/217>

Mustonen, S. 2015. Kristinuskon synty ja leviäminen. Otavan Opisto. Viitattu 18.01.2017.

http://opinnot.internetix.fi/fi/muikku2materiaalit/peruskoulu/ue/ue1/2_kristinuskon_historia/01_synty?C:D=hNz0.hn6Q

Niinistö, V. 2015. KK 71/2015 vp Kirjallinen kysymys. 2015. Eduskunta. Viitattu 01.02.2017.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Sivut/KK_71+2015.aspx

Oikeusministeriö. 2017. Kansalaisaloitteella voi vaikuttaa lainsäädäntöön. Viitattu 19.01.2017.
<https://www.kansalaisaloite.fi/fi>

Oikeusministeriö. 2013. OM 47/52/2013 Kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista Suomen nykyinen lainsäädäntö asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. Vain nainen ja mies voivat avioitua keskenään. Rekisteröidyssä parisuhteessa olevilla pareilla on samat velvollisuudet muttei samoja oikeuksia. Tasa-arvoinen avioliittolaki takaisi jokaiselle oikeuden mennä avioliittoon riippumatta puolison sukupuolesta. Näin kaikki parit olisivat lain edessä yhdenvertaisia. Viitattu 19.01.2017. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/192>

Oikeusministeriö 2015. OM 46/52/2015 Kansalaisaloite avioliiton säilyttämisestä aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona ja sukupuolineutraalin avioliittolain kumoamisesta. Sukupuolineutraali avioliitto riistää adoptiolapselta mahdollisuuden korvaavaan kokemukseen eri sukupuolta olevista vanhemmista, isästä ja äidistä. Lapsen oikeus olla isän ja äidin hoidettavana ei voi toteutua samaa sukupuolta olevien avioliitossa. Samaa sukupuolta olevien parien oikeudet on huomioitu riittävällä tavalla parisuhdelaisissa. Viitattu 19.01.2017 <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/1175>

Promerit.net - Arvojen puolesta. 2014. Avioliitto (raamatun) historiassa. Viitattu 08.11.2016.
<http://www.promerit.net/2014/11/avioliiton-historiasta/>

Silvola, S. 2015. Uusi isyyslaki mahdollistaa isyyden tunnustamisen jo äitiysneuvolassa. Oikeusministeriö. Viitattu 17.11.2016.
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2015/12/uusiisyyslakimahdollistaaisydentunnustamisenjoaitiysneuvolassa.html>

Silvola, S. 2016. Nimilain uudistaminen käynnistymässä. Oikeusministeriö. Viitattu 23.12.2016.
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2016/04/nimilainuudistaminenkaynnistymassa.html>

Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2017. Päätöksenteko kirkossa. Viitattu 12.4.2016.
<http://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkon-organisaatio/paatokseteko-kirkossa>

Suomen evankelisluterilainen kirkko. 2017. Uusi avioliittolaki ja kirkko. Viitattu 18.01.2017.
<http://evl.fi/uutishuone/pinnalla-nyt/avioliittolaki>

Tasa-arvoinen Suomi ry. 2017. Kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista. Viitattu 19.01.2017. <http://www.tahdon2013.fi/aloite-2/aloiteteksti/>

Tasa-arvoinen Suomi ry. 2017. Mitä aloite tarkoittaa. Viitattu 19.01.2017.

<http://www.tahdon2013.fi/aloite-2/mita-aloite-tarkoittaa/>

Valtioneuvosto. 2015. Avioliittolain edellyttämiä lainmuutoksia koskeva esitys eduskunnalle.

Viitattu 23.12.2016. http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/avioliittolain-edellyttamia-lainmuutoksia-koskeva-esitys-eduskunnalle